

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888–1948/1990. 14. (74.) évf.
5. szám. 2004. szeptember–október
Ár: 5 000 lej.

Hűvös reggeleken

a korai ébredés munkára szólít. Kinézünk az ablakon: semmi biztatót nem jósol az idő. Borús, párás a levegő, a szél még havas esőt is hozhat. Az ilyen egykedvű hétköznapok reggelén mégis útnak indulunk. Az őszre váltott természet életünkben az újrakezdésről avagy a folytatásról szól.

Az eltelt nyár többnyire mindenkinek nagyobb szabadsággal járt. Az őszbe forduló idő természete más minőséget hordoz. Látszólag csupa szürkesség, kellemetlen időjárás, mely egyhangúságot, borongós kedélyt alakít. Ennek ellenére ez időszak legtalálhatóbb jellemzője mégis az újrakezdés lehetősége.

Szeptember az iskolai évkezdés jegyében határozza meg mindannyiunk életét. Gyermekeink, unokáink, fiatal ismerőseink reggelente útnak indulnak. Soraink rendeződnek, környezetünk mozgásteret nekünk is rendszert szab. Az őszi hálaadás ünnepe lezárja a nyarat, és előkészíti azt a hosszabbik időszakot, mely nem a nagyobb szabadságot, hanem a mély és tartalmas fejlődés lehetőségét hordozza. Ősztől egész télen át látszólag „begubózunk” az otthon, a lakás és bizonyos intézmények falai közé. Mindez viszont a visszarendeződés, a munka folytatásának jegyében szemlélhető. Előttünk áll a zord és – látszólag – „ömlőlábakra állt” idő adta lehetőség: alaposabb munkát végezni, továbbfejlődni, és – úgymond – „lassabban”, tartalmasabban élni.

A nyárból az őszbe fordulás az évszakváltások talán legnehezebben elfogadható része. A hideg évszakokban a fütelen lakások, a kényszerből kint, a szabadban vállalt munkahelyek és a beteg, megviselt idősök fájó gondolatai a tél „túlélésére” vonatkozóan mind-mind nehezebbé teszik ezt az időszakot.

Enyhítésükre az isteni gondviselés az újrakezdés és folytatás ígéretével, lendületével fonta át ezt az időszakot, hogy ne az évszakkal járó elmúlás hangulata legyen úrrá rajtunk.

Az újrakezdés mellett ebben az időszakban az emlékezés is sajátos hangulattal bír. Októberben az aradi vértanúk, majd az 1956-os forradalom emléke elevenedik fel. Idén, halálának 430. évfordulóján Heltai Gáspár prédikátorra, íróra emlékezik Egyházunk. A reformáció ünnepe után novemberben Dávid Ferenc, egyházalapítónk személye kerül előtérbe. Emlékezni annyi, mint hitbeli megerősítést nyerni a folytatásra, az újrakezdésre, mely ebben az évszakban mélyebb értelmet nyer.

Hűvös őszi reggeleken az ablakon kitekintve gyakran ugyanazt az egykedvű, szürke eget látjuk. Útnak indulunk. Folytatjuk. Újrakezdjük.

Sándor Krisztina

Október 9-én ünnepi istentisztelet keretében szentelték fel az erdőszentgyörgyi unitárius templomot. Az ünnepségen a szószéki szolgálatot dr. Szabó Árpád püspök végezte, utána Nagy László marosvásárhelyi lelkész vezetésével úrvacsoraosztásra került sor.

Atlantisz „megváltása”

A kül- és belföldi közvéleményt az 1980-as évek elején mélyen megrendítette Bözödújfalui elárasztása. Az 1988-as, eredeti „szisztematizálási tervben” a három, Bözödújfaluban jelen levő felekezet mind-egyike számára kijelöltek egy-egy erdőszentgyörgyi telket templomépítés céljára. Ezeket azonban Ceaușescu „egyetlen tollvonással” elvette az egyházaktól. A poli-

itikai fordulatot követően az egyházak kártartó kérelmezésére a Maros Megyei Tanács újból kijelölte és átadta az érintett egyházaknak az eredetileg megállapított telkeket.

A bözödújfalusi gyűjtőgát építése nyomán elárasztott falu unitárius temploma helyett így – jelentős összegű állami *kárpótlási* jellegű finanszírozással és külföldi, illetőleg egyházi támogatással – felépült az impozáns új templom. A tervezés 1995-ben kezdődött (tervező: Biró Gábor, Marosvásárhely), az építés pedig 1999-ben – akkor még állami támogatás nélkül.

Az új templomter két nagy helyiségből áll: a tulajdonképpeni templomból és az egyházközségi tanácsolóteremből. A kétót harmonikaajtó választja el egymástól, így a templom 120 körüli befogadóképessége 150–160-ra növelhető.

Az egyházközség egy 200 kg-os új harangot is öntetett, de emellett fennmaradt az erdőszentgyörgyi harangláb eredeti harangja és a bözödújfalusi régi templom harangja is.

(Folytatás az 5. oldalon)

Jakabffy Tamás

A kudarc anatómiája

„A válasz miatt elborult az arca,
és szomorkodva távozott, mert nagy vagyona volt.”
(Mk 10,22)

A gazdag ifjú története (Mk 10, 17-22) egy kudarc történet leírása. Emlékszünk: ő, aki, megtartott minden parancsolatot, igazságosságának és hithűségének tudatában fordul a Mesterhez, hogy megerősíttessen bizonyosságában: méltó az örök életre.

Jézus azonban azt kéri tőle, hogy ossza ki vagyonát a szegények között és kövesse őt, amit a gazdag ifjú képtelen megtenni – így szomorúan távozik.

Kinek a kudarc az? Jézusé, amiért nem tudott vagy nem akart úgy érvelni, nem tudott olyan vonzó lehetőséget felajánlani, a feltételeket úgy megszabni, hogy azt a gazdag ifjú elfogadja? Vagy talán inkább a másik oldalon a kudarc, az ifjú ember oldalán, aki, bár áhitozza a lelki beteljesülést, nem tud elszakadni az anyagi világ vonzásától?

A gazdag ifjú kudarc visszacseng életünkben, hiszen mi is olyan sokszor vallunk kudarcot, olyan sokszor borul el az arcunk, és távozunk valóságosan vagy jelképesen.

Az emberi élet történetének ijesztően nagy hányada arra figyelmeztet, milyen távol is vagyunk a tökéletességtől. A valós világ tévedésekről, tökéletlenségről, hibákról, zsákutcáról és veszteségekről szól. Nézzünk körül életünkben: kudarcot vallunk mint gyermekek, mint szülők, mint munkatársak, kudarcnak éljük meg azt, hogy a bonyolult világban sokszor képtelenek vagyunk eligazodni, kudarcunkat éljük át a testi vagy lelki betegségünket és sokszor magát a halált is.

Kudarcot vallunk, és nem szeretjük, pedig a kudarc lehetősége árnyékként kísér életünk minden pillanatában. Éppen ezért életünk egyik fontos feladata megtanulni, hogyan dolgozzuk fel, hogyan élünk vele, mit tanuljunk e keserű alkalmakból.

Október hónap a magyarok számára nemcsak az ős szomorúságával terhes, hanem egy nép kudarcainak emlékével is. Az 1848-1849-es és az 1956-os forradalom nemzetünk szabadszeretetének fellobbanása, amelyet gyászos elbukás követ. A közösségi tragédiát nyomatékosítja a bukásba foglalt vagy abban gyökerező számtalan egyéni és családi megpróbáltatás.

Közösségi és egyéni életünkben egyaránt szembesülnünk kell kudarcainkkal úgy, hogy nem engedjük át magunkat a kétségbeesésnek vagy a félelemnek, és úgy, hogy nem okolunk csupán másokat, hanem saját felelősségünket is vállaljuk.

Életünk nagy tanítómesterei között a kudarcnak is ott kell szerepelnie. Gondoljunk csak arra, hogy amikor sikeresek vagyunk, ott a kísértés, hogy semmit se változtassunk, hiszen a dolgok jól mennek. A siker sokszor túlzott önbizalommal és nyomában stagnálással jár. A kudarc megrendítheti ugyan önbizalmunkat, de egyben arra is ösztönöz, hogy változtassunk hozzáállásunkon vagy a körülményeken.

Életünkben a kudarc másik nagy szerepe, hogy megtanít arra, amit Carlos Fuentes mexikói regényíró így nevez: „a sikertelenség értékei”. Fuentes arra utal, hogy amikor kudarcot vallunk, emberi életünk egy olyan alapvető vonását értjük meg, amelyet másként nem tapasztalhatnánk meg és nem élhetnénk át: a fájdalom, a csalódás életünk velejárója. A kudarc rációfól magabiztosságunkra, rációfól arra a hitünkre, hogy mindez megtörténhet mással, de *nem velem*. Igenis, velem csak úgy megtörténik – előbb vagy utóbb. S ezt nemcsak önnön kudarcainkból tanulhatjuk meg, hanem ha bölcsek vagyunk, a másokéból is. Talán erről szól a mondás, hogy igyekezzünk mások hibáiból okulni, mert életünk nem elég hosszú, hogy minden hibát magunk is elkövethessünk.

Ezek mellett a legfontosabb, amit a kudarc életünkben betöltött szerepéről elmondhatunk az, hogy minden kudarc viszonylagos. Ahhoz, hogy bizonyosan tudjuk: kudarcot vallottunk, kell lennie egy viszonyítási alapnak, amihez mérten alulmaradtunk. Ez a viszonyítási alap sokszor nem elég világosan körvonalazott, így ami elsőre kudarcnak tűnik, az később sikernek bizonyulhat. És természetesen fordítva.

Október végén, a reformációt ünnepeelve, Luther Mártonra emlékezünk. Élete és munkássága arra emlékeztet bennünket, hogy kudarcot vallott mint katolikus szerzetes, mint egyházának *belső* reformátora, de ebből a kudarcból indult el a reformáció.

Thomas Alva Edisont, a feltalálót egy alkalommal arról faggatta egy újságíró, miként viselte el, hogy több ezer alkalommal vallott kudarcot kutatásaiban, amelyek az izzószál feltalálására irányultak. Edison erre így válaszolt: „Milyen kudarcról beszél? Én csak azt tudom, hogy már ismerem több ezer módját annak, hogy miként nem lehet előállítani egy izzószálat.”

Kudarcaink álmaink nagyságáról is beszélnek. Akinek földhözragadtak az álmai, aki megelégszik a kevéssel, aki inkább vállalja a csúszás biztonságát, mint a repülés kockázatát, azt nem éri kudarc. Lehet így is élni. De vajon érdemes-e?

A gazdag ifjú magasra állította a mércét önmagának, és kudarcot vallott. Én azonban hiszem, hogy a történetnek itt nincs vége, hogy valahol, egy későbbi időben volt hite és ereje felnőni álmához. Talán egyszer majd valaki megírja a gazdag ifjú történetének folytatását, akár papíron, akár az életben.

Jézusról is elmondhatjuk, hogy kudarcot vallott, hiszen az általa felállított mércét még kétezer év után is képtelenek elérni az emberek. Az ő hibája volna ez, vagy a miénk? Érdemes ezen elgondolkozni mindnyájunknak. Azoknak, akik még a gazdag ifjú vágyainak megfogalmazásáig sem jutnak el, azoknak, akik nem is próbálkoznak, azzal indokolva, hogy úgyis kudarcot vallanak.

Akik pedig megpróbálják, azok közül talán sokan úgy járnak, mint a gazdag ifjú.

Mit tegyünk hát ?

Hiszem, hogy mindennapi életünkben, hitünk megélésében, Egyházunkhoz, közösségeinkhez való viszonyulásunkban sokszor a legjobb akarat, a legtisztább szándék ellenére is kudarcot vallunk. Ez a kudarc azonban csak ideiglenes – ha mi is úgy akarjuk. Ez a kudarc a termőtalaja egy új meglátásnak, egy új útnak, amely sikerre vezethet. A jézusi mérce nem ígér egyszeri és végleges beteljesülést, hanem egy életen át tartó, szüntelen próbálkozást, esetleg növekedést a tökéletesség vonzásában. Hajlandók vagyunk-e vállalni az ezzel járó kockázatot? Hajlandók vagyunk-e vállalni a kudarc lehetőségét?

Unitárius énekeskönyvünk 256. éneke erre a kérdésre így válaszol:

*Ember tervez, odalesz, kezd el, újra kezd
Embernek a sorsa ez, kezd el, újra kezd!
Rosszul fogtad, elveszett, mással is már megesezt,
Él az Úr fejed felett, kezd el, újra kezd!*

*Azt ne mondd: Mért kezdeném?! Kezdd el, újra kezd!
Nincs már abban, nincs remény. Kezdd el, újra kezd!
Ember, ember ébredézz, kishitűn ne csüggedézz,
Fent az Úr, nem érted ezt? Kezdd el, újra kezd!*

Pap Mária

Szóra bírtuk

Mint egy inga...

J. Orbán: Az Ön neve Erdélyben leginkább könyvei révén ismerős. Kérem a Professzor urat, beszéljen magáról, munkájáról, életéről.

Hézszer: Harminc év óta a németországi Bethelben élek. Bethelnek nagy diakóniai központja van, ahol ötezer gondozottal foglalkozunk mintegy tízezeren. Egész kis városrész Bliefeldben, amely jó száz évvel ezelőtt azzal a céllal épült, hogy annyira normális életlehetőséget próbáljunk megteremteni a fogyatékosok számára, amennyire csak lehet. Így alakult ki ez a kisváros-forma, amihez hamarosan egész sor kórház, egyetem, iskolák is kapcsolódtak, ahol mindenki azt csinálja, amihez ért. Ez azt jelenti, hogy a fogyatékosok – amennyire mozgásképesek – eljárnak dolgozni, rendes munkaidőben. A központnak önfenntartó funkciója van, persze azért időről időre támogatásra is szorul.

J. Orbán: Milyen felismerés terelte a teológiától, a lelkeszi munkától a lelkigondozás irányába?

Hézszer: Bethelben, ha valaki iskolában vagy a teológián tanít – amint én is –, ezzel párhuzamosan dolgozik a lelkigondozói intézetben is, hogy ne veszítse el a kapcsolatát a gyakorlattal. Én a teológián

a speciális lelkésztoábbképzést vezetem a lelkigondozói intézetben: kórház-, katonai, illetve börtönlelkészeknek. A diakóniai intézetben pedig a pszichiátrián dolgozom kórházlelkészként. Egy ilyen környezetben a lelkész és a lelkigondozó között már nincs különbség.

J. Orbán: És ha jól tudom, családterapeuta is. Mit fed ez a fogalom?

Hézszer: Az egyházi és lelkigondozói, illetőleg a kórházi gyakorlat egyaránt rávezetett, hogy bármivel foglalkozunk, a család mindig szerepet játszik. A háttérben mindig ott van; még a kilencven éves néniénél is, akkor is, ha úgy néz ki, hogy egyedül él: az emlékeiben állandóan ott a család. És amikor jó húsz éve Németországban megkezdjük a családterápiát, szerveztünk magunknak Bethelben egy képzést, hogy jobban megértsük a család nyelvét, és jobban meg tudjuk érteni magunkat.

J. Orbán: A depresszióról szóló előadása kapcsán hangsúlyozta, hogy nem depresszióról, hanem depresszív személyiségről kell elsősorban beszélnünk. Miért fontos a kettő közötti különbségtétel?

Hézszer: *Depresszív emberről* beszéltem. Van egy vicc erről: bejön a beteg a kórházba, leül az orvossal beszélgetni, és az orvos megkérdezi: mi baj? Azt mondja a beteg: Depresszióm van. Mire az orvos visszakérdezi: És?... Magával hozta? – A betegség értelmezésével függ össze, hogyan gondolkodunk a betegségről. Nagy különbség, hogy azt mondom-e, „betegségem van” – ami olyan, mintha egy tárgy, biciklim, szemüvegem lenne. Ez olyan érzést vált ki, mintha alig volna közöm hozzá. Egészen más, ha azt mondom: „beteg vagyok”, vagy „depresszív vagyok”. Akkor ez kifejezi azt, hogy *rám* vonatkozik, *velem* történik, történt valami. Ha pedig ez sokkal közelebről érint, akkor nemcsak kezelteni fogom magam, hanem meg fogok próbálni mindent megtenni a magam erejéből is – hisz rólam van szó! –, hogy a betegség vagy elmúljon, vagy minél inkább elhordozhatóvá váljék.

J. Orbán: Mi a kapcsolat az Ön értelmezése szerint a bűn és a depresszió között?

Hézszer: Legszívesebben azt válaszolnám, hogy semmi. Sok száz év alatt minden keresztény egyházban kialakult egy

A CE Philothea Klub, a Keresztény Orvosok Szövetsége és a Studium Alapítvány március 19-e és 21-e között Marosvásárhelyen ötödik alkalommal szervezte meg a Keresztény Orvos-Találkozót. Az idén A modern pszichiátria kérdései témakörben hangzottak el előadások, kerekasztal-beszélgetések neves magyarországi és hazai meghívottak közreműködésével. Alább J. Orbán Erika beszélgetését adjuk közre dr. Hézszer Gábor pasztorálpszichológussal.

egészen félreértett bűnértelmezés. A *bűn* kifejezés a jogrendre, a törvénykönyvre, a bíróságra emlékeztet – bűncselekményre. A biblikus bűn-fogalom egészen más. Nem erkölcsi, nem bűncselekményt jelent, hanem inkább azt fejezi ki, hogy valami nem úgy történik, nem úgy folyik le, ahogy nekem jó lenne. Valami félrecsúszott, valami kisiklott az életemben vagy életünkben. Nagyon érdekes például, hogy ha visszamegyünk a reformációig, Lutherig, akkor találunk nála egy ilyen kijelentést – amit aztán nagyon részletesen ki is fejtett –, hogy: bűnőzz erősebben! Először felrezen az ember, hogy mit gondolhatott a reformátor, amikor ezt mondta. De valójában segít megérteni azt is, hogyan képzelte el a bűnt. Valahogy úgy, mint ami kellemetlen, de nem rossz. Ugyanis lehetővé teszi a változást, a változtatást. Valamire rádőbent, segít valamit felismernem; és abban a pillanatban megnyílik a lehetőség arra, hogy új utat keressek önmagamnak, változtassak valamit. (Hogy aztán megteszem-e vagy sem, az később sül ki.) Ennyiben a bűn, legalábbis az én elképzelésem szerint, beletartozik a világrendbe, és olyan szerepet tölt be, hogy segítségünkre van a változásban, a fejlődésben.

Nem emelném ki külön a depressziót, mert ha már erről beszélünk, akkor alapvetően a bűn és a betegség kapcsolatáról beszélünk. Én ezt a kettőt nem tudom összekapcsolni. Vagy ha össze akarom kapcsolni, akkor azt kell mondanom: minden bűn. Mert semmit nem tudok tenni az életben, ami ne ártana is egyúttal nekem. Ha nagyon pontosan megvizsgálja az ember, a jó is árt: nagyon jó a csokoládé, de ha sokat eszem belőle, az sem használ. Nem kapcsolnám tehát össze a bűnt és betegséget. Sőt, még azt sem mondanám, hogy a betegség önmagában létezik. Ma már eljutottunk odáig, hogy az orvostudomány, és a vallásos antropológia sem mondja azt, hogy van betegség és van egészség. Mindannyian valahol a betegség és egészség között élünk, mozgunk napról napra. És vagy *inkább* a betegség vagy *inkább* az egészség irányában tolódi el az életünk. Talán úgy is le-

(Folytatás a 4. oldalon)

Mint egy inga...

(Folytatás az 3. oldalról)

hetne ezt mondani, hogy mindig van egy kis betegség az egészséges emberben is, csak éppen nem zavarja, nem veszi észre, nem tud róla, nem éli meg, nem is kell vele foglalkoznia. És ugyanúgy – akinek beteggel volt dolga, az tapasztalja –: milyen hihetetlen sok egészség is van a beteg emberben! Így a kettő között mozgunk, ingázunk, és se betegek nem vagyunk, se egészségesek, hanem emberek.

J. Orbán: Elhangzott, hogy a szuicid (öngyilkosságra hajlamos) személyiség nem szabad döntés, választás következtében jut el az öngyilkosságig. Mit jelent ez: az ember eljuthat egy olyan állapotba, amikor a szabad akarata megszűnik?

Hézszer: Azt mindenki el tudja képzelni – és valamilyen mértékben már tapasztalhatta –, hogy úgy érzi, megfullad, nem kap levegőt. Vagy azért, mert náthás, vagy mert fürdés közben víz alá merült – és egyre jobban beszűkül. Ez nemcsak az orrunkra, a légzésünkre alkalmazva képzelhető el, hanem az életünkre is. Elindulhat egy olyan folyamat az életben, ami egyrészt velem függ össze, másrészt a környezetemmel, körülményeimmel. Hogy úgy érzem, egyre szűkebb lesz körülöttem a világ. Ez az érintett számára valóság. De ha valaki kívülről nézi, nem biztos, hogy ugyanígy találja. Néha igen – példa erre a nagyon beteg ember. Észleli napról napra, hogy mind kevesebbre képes, kevesebbet tud mozogni, a végén már egyáltalán nem. Érzi, tapasztalja, hogy az értelme, gondolatvilága, érdeklődési köre beszűkül. Valami hasonló indul be a szuicid embernél

is, el egészen odáig, hogy ez kibírhatalanná válik. Ma úgy magyarázzuk, hogy elér egy olyan pontra, hogy azt mondja: így nem lehet tovább élni, változtatni kell. És semmilyen más változtatási lehetőséget nem lát a maga számára, mint – így fogalmazom – a halálba menekülést. Sok felmérés készült olyanokkal, akik megpróbálták véget vetni az életüknek, de túléltek kísérletüket. Ezekből kiderül, hogy ezek az emberek nem meghalni akartak, hanem változtatni az életükön, de nem találtak rá más lehetőséget. Így egy tragikus megoldást választottak, ami a halálhoz vezet, de aminek a célja nem a halál volt. Ezért tartjuk nagyon fontosnak teológiailag, orvosilag egyaránt, hogy az öngyilkosság kifejezést lehetőleg ne használjuk, mert nem igaz. Az ilyen ember nem gyilkos, hanem olyasvalaki, aki „belefulladt az életbe”. A szabad akarat nem olyasmi, ami tőlünk függetlenül létezik. Hozzám tartozó, amivel ugyanaz történik, ami velem történik egy ilyen állapotban. Ha én elkezdek beszűkülni, akkor a szabad akaratom is beszűkül.

J. Orbán: A szabadelvű vallásos gondolkodásban lát-e újat, többlet-lehetőséget az egyházon belüli lelkigondozásra?

Hézszer: Ez egyáltalán nem kérdés. Ahhoz, hogy mozgásban maradjunk, hogy fejlődjünk, nem elég, hogy ugyanazt tesszük ma, mint tegnap. Az nem mozgás, hanem topogás. Persze megvannak az előnyei. Szükségem van a megszokottra, a meghittre, szükségem van arra, ami biztonságot ad – ez az egyik életfeltétele, élet-szüksége az embernek, a teológiának, a vallásnak, valószínűleg mindennek, ami él. De ugyanennyire szükségem van arra, hogy újra és újra elgondolkozzam: az, ami

természetessé vált, ami megdönthetetlen igazságként kapott pillér-szerepet az életben, csak azért kapott-e ilyen szerepet, mert időközben elfelejtettem rákérdezni? Nagyon sokszor kiderül, hogy valmit csak azért tartunk természetesnek, mert már leszoktunk róla, hogy megkérdezzük: mit is jelent az, értem-e valójában. Kialakul egyféle „átermészetesség”. Ez nem jó. Nem tesz jót nekem, a teológiának, az életnek. Ezért az új kérdéseket felvető, az új összefüggéseket boncolgató gondolkodásmód minden tudományágban – a teológiától a medicináig – elengedhetetlen. Azt mondanám: létszükséglet. A kettő összekapcsolódása nagyon érdekes. Családtapeutaként meggyőződésem: ismerjük a családban azt, hogy mindig két erő hat. Például, amikor a gyerekek megbetegszenek, vagy amikor eljutnak a „csodálatosan borzasztó” kamaszkorba, vagy amikor felnővén kiválnak a családból. Ezek meglehetősen nehéz időszakok. És ha nagyon pontosan megnézi az ember, hogy mi történik egy családban, akkor ott két hatásra, két erőre bukkan: az egyik egy olyan törekvés, amely által a család megpróbálja elérni, hogy maradjon minden úgy, ahogy volt, egy megtartó erő – hiszen család vagyunk, és *összetartozunk*. S akkor jön egy másik erő: próbáljunk meg változni, mert *változunk*. Ezt nevezzük az összetartó és széthúzó erőnek, és azt mondja ma a családtudomány, hogy akkor működünk jól, ha ez a két erő nem úgy kiegyensúlyozott, mint egy mérleg, ami egyensúlyban van, hanem olyan értelemben kiegyensúlyozott, hogy állandóan mozgásban van, mint egy inga, amely vissza tud térni a nyugvópontra, és el tud távolodni.

Százéves iskola a Csendes-óceán partján

Az iskola a nyitottság, az egyetemes értékek, az ember jóra valóságába vetett hit szellemében működik ma is. Oktatási filozófiáját alapvetően Channing szelleme határozza meg: a lélek az a hely, ahol az isteni és az emberi találkozhat. Az ember születésétől fogva egyetemes értékek hordozója, amelyek az élet megvalósulásának feltételei. Ezek kiaknázása, felmutatása, művelése a teológiai nevelés alapja.

Érthető hát, miért játszott az amerikai unitarizmus főszerepet az emberi jogok (feketé és fehérek jogegyenlősége) és a rabszolga-felszabadítás mellett (ha valakit elnyomunk és valakin erőszakot alkalmazunk, tulajdonképpen azt a lelket erőszakoljuk meg, amely bennünk is megvan, mert minden ember egy darabkája az egyetemes léleknek), s teszi ezt napjainkban is. Tanulnak itt a keleti partvidékről jött diákok, déliek, Alaszkából érkezettek – s az 1990-es évek elejétől kezdődően erdélyiek is.

Szeptember 23-án ünnep volt Berkeley-ben. Kicsi iskola ugyan, de itt történelmet jelent és történelmet formál. 1904-ben alapította Thomas Starr King, író, gondolkodó és lelkész. Az

alapítót később meghatározó egyéniségek követték, (Earl Norse Wilbur, Aurelia Henry Reinhardt), akiknek hozzájárulása lehetővé tette, hogy az iskola szellemiekben és anyagiakban egyaránt gyarapodjék. Ma már tekintélyes helyet vívott ki magának a Graduated Theological Union tagjaként nemcsak Berkeley-ben, hanem a San Franciscói-öböl környékén és Amerika távolabbi részein egyaránt.

Az ünnepélynek az iskola melletti katolikus templom adott helyet. Lelkészek, tanárok, hallgatók, tekintélyes számú meghívott és szimpatizáns jelent meg. Az iskola énekkara nyitotta az ünnepélyt, majd a hagyományos lánggyújtás következett (ezt mi tehattuk a feleségemmel úgy, hogy először „magyarul gyújtottuk meg”). Az istentiszteleten beszédet mondott dr. Rebecca Parker, az egyetem vezetője, majd *A liberális egyház a fundamentalista világban* címmel előadást tartott William G. Sinkford, az amerikai unitárius univerzalisták szövetségének elnöke.

Az ünnepélyt spirituálék, hagyományos zsidó és iszlám énekek zárták, majd (természetesen) „party” következett a százéves iskolában.

Tódor Csaba

Atlantisz...

(Folytatás az 1. oldalról)

Az új templom összköltségéből több mint 3 milliárd lejt a román állam, 8 millió forintot a magyar kormány vállalt magára, de természetesen jelentős részt vállalt az anyagi támogatásból az Unitárius Egyház is.

Egy nappal az ünnepség előtt egyébként Erdőszentgyörgy új katolikus templomát szentelte fel a gyulafehérvári érsek. E kettős eseményre a magyarországi és romániai közélet számos mértékadó személyisége jött el. Az unitárius templomszentelési ünnepségen többek között dr. Gulyás Kálmán, az Egyházi Kapcsolatok Államtitkárságának vezetője, Ștefan Ioniță, a román vallásügyi államtitkárság főigazgatója, Bálint-Pataki József, a Hátáron Túli Magyarok Hivatalának elnöke, dr. Terényi János bukaresti magyar nagykövet, Markó Béla RMDSZ-elnök, Art Ungar, a Mount Diablo-i testvéregyház-

köztség képviselője és Lázár Levente helybéli lelkész szolt az egybegyűltekhöz. Alább Kolumbán Gábor főgondnok köszöntő beszédéből idézünk:

„Isten hozott mindnyájunkat Erdély Atlantiszán!

Vajon mit sikerült a víz elől ennek a közösségnek átmentenie a jövő számára?

Emlékeznek-e még a bőzódújfalusi népek, hogy amikor az áradó patak tanította alázatra őket, akkor a szellem szabadsága, a türelem és a szeretet földje volt a kicsiny falu közössége?

Mekkora hitről tett tanúbizonyságot ez a kis közösség, amikor beköltözött, és később templomot épített a Nagy víz árnyékában. És milyen alázatra tanít a Nagy víz, amikor nem lázad fel a gátépítő erő-

tartani. De hol van már az a hatalom? Hol van ma a hajdani félelem, rettegés?

Nézem ezt a templomot. Éles vonalaival, szokatlan díszítő motívumvilágával maga a fájó tiltakozás. Mintha perelne vízzel, árral, emberrel és az Úristennel. Tornyos felkiáltójelként tör az ég felé. Kiáltja: »Látod Uram, mit tettek velünk azok, akiknek célja volt a szabadság és szeretet civilizációjának eltüntetése?«

Most mégis azt az üzenetet hoztam nektek az Erdélyi Unitárius Egyház főgondnokaként: Atlantisz lakói, ne lázadjatok! Legyen templomotok mementő, emlékeztető arra a világra, amelyet nem tudott a kommunista diktatúra víz alá temetni: a bennetek hordozott szabadság, türelem és szeretet civilizációjára.

Mészely Réka és Paskucz Sz. Viola fotói

szaka ellen. Mert ne higgyetek azoknak, akik azt mondják, hogy a gátat a ti védelmekre emelték. A megfélemlítések volt a cél, mint mindenhol, ahol települések fölé völgyzáró gátak emeltek fenyegető víztömegeket. Hogy féljetez attól az emberi hatalomtól, amely ily módon tudja a természetet erőszakkal kordában

Azt kívánom nektek: találjátok meg Isten házában a lelki békét, és adjon Isten erőt a közösség újjáépítésére! Segítsen ez a templom a szeretet és szabadság civilizációját megélni, felépíteni! Hogy Atlantisz harangjainak zúgását lelketekben váltsa fel e templom harangjainak otthonos bongása.”

Lengyelországi emlékezés

Socinus Faustus (1539-1604) halálának 400. évfordulóján, szeptember 24-e és 26-a között Krakkóban nagyszabású ünnepségsorozatot szerveztek. A *Socinus Faustus és öröksége* (Faustus Socinus and His Heritage) című konferencia főszervezője és házigazdája a krakkói székhelyű Lengyel Művészeti és Tudományos Akadémia volt. Társszervezők: A Lengyel Tudományos Akadémia Filozófiai és Szociológiai Intézete (Varsó), valamint az Olasz Kulturális Intézet (Krakkó). A konferencián hat ország harmincegy előadója és mintegy húsz-harminc érdeklődő vett részt. A kora-újkorai európai filozófia- és művelődéstörténet legrangosabb képviselői tartottak előadást, túlzás nélkül mondhatom, hogy a szakma „nagy öregjeit” hallgathattuk.

Szeptember 24-én Jerzy Wrozumski, a Lengyel Művészeti és Tudományos Akadémia titkára nyitotta meg a konferenciát, majd Lech Szczucki, a fő szervező és a lengyel szocinianizmus „nagy mestere” köszöntötte az egybegyűlteket. Az előadások német, angol, olasz és francia nyelven hangzottak el. A „magyar delegáció” – Balázs Mihály, Keserű Gizella, Barna József, B. Kis Attila és Kovács Sándor – előadásait és tárgyi felkészültségét a nemzetközi mezőny láthatólag nagyra értékelte.

A konferencia résztvevői 26-án Luslawiceben megkoszorúzták Socinus sírját. Az emlékmű a világhírű zeneszerző, Krzysztof Penderecki birtokán van, ezért az emlékezők a koszorúzást követően az avantgárd zene iskolateremtő mesterének voltak vendégei és asztaltársai.

A Lengyel Tudományos Akadémia az előadásokat 2005-ben kötetben adja közre.

Kovács Sándor

Október 3-án bensőséges ünnep keretében szentelték fel Gyergyószentmiklóson az új unitárius templomot. Dr. Szabó Árpád püspök szászéki szolgálata után Simén Domokos nyugalmazott lelkész szölte az ünneplő gyülekezetnek, aki csíkszeredai lelkészként évtizedeken át végezte a gyergyói unitáriusok lelki gondozását. Az imaházszentelőt és a gyülekezetet levélben üdvözölte Tamás József római katolikus segédpüspök, Bíró Sándor gyergyószentmiklósi református lelképásztor, Hegyi István csíkszeredai református lelképásztor, Tóth Károly csíkszeredai evangélikus-lutheránus lelképásztor, Dombi Gyula csíkszeredai unitárius gondnok és Kolombán Gábor unitárius főgondnok, valamint Hajdó István római katolikus főesperes plébános, a helyi örmény katolikus egyház képviselőjében pedig Lázár János. Alább részleteket közlünk Krizbai Béla csíkszeredai lelkész beszédéből.

Illesse hála Istent ezért az ajándékért!

Az unitárius szörványgyülekezeti élet megszervezése az 1960-as évek derekán kezdődött, majd konkretizálódott a csíkszeredai unitárius egyházközség és szörványközpont megalakulásával. Az ún. „megyésítés” következtében fellendülő iparágazatok egyre több protestánst csalogattak erre a vidékre. Az első hivatalosan kinevezett lelkész Száva Péter volt, akit rövid idő után Simén Domokos követett. Az ő érkezésével és Kovács Botond gondnok hozzájárulásával lendült fel igazán az unitárius tevékenység ezen a vidéken el egészen Bukarestig, amely része volt az újonnan megalakult egyházközségnek. A Csíkszeredában és környékén élő unitáriusok az Egyetemes Egyház és a lelkészek segítségével megvásárolták a ma is használatban levő Dózsa György utcai épületünket, amely templom és lelkési lakás egyben.

24 évet Simon Domokos az életéből arra áldozott, hogy ma szilárd alapokra helyezett anyaegyházközséget, 23 szörványt és egy leányegyházközséget tudhassunk magunkénak! Mindössze 1076 unitárius lélek!

Illesse köszönet a csíkszeredai református egyházközséget, hogy hosszú évtizedeken, közel egy évszázadon keresztül befogadta az unitárius testvéreket, otthont nyújtott számukra. Tudnia kell mindenkinek, hogy a csíkszeredai református egyházközségnek komoly, megbízható unitárius keblitanácsosai voltak, sőt unitárius gondnoka is!

A gyergyószentmiklósi szörványgyülekezet 2000-ben elnyerte a leányegyházközségi minőséget, s a dr. Gellérd Judit által újjáélesztett amerikai-erdélyi testvérkapcsolat-rendszernek köszönhetően megtalálta testvérét a houstoni Emerson Unitarian Churchben. A testvéregyházközség lelkes híveinek adományából vásároltuk meg 2002-ben ezt az épületet [a volt örmény takarékpénztár székházát - a szerk.], amelyben most - Isten dicsőségére - együtt lehetünk.

Én magam 2001-ben választás útján lettem ennek a hatalmas szörványterületnek a lelkésze. Beszélgetéseink során azonnal nyilvánvalóvá vált a saját épület igénye. Ezt a gondolatot őrizte szívében-lelkében éveken át néhai dr. Simon István - akit mindnyájan tiszteletbeli gondnokunknak tartunk - és Sándor Lehel is, az egyházközség választott gondnoka. Körültekintő munkájuknak és kitartásuknak köszönhetjük ezt a nagy megvalósítást. Sajnos Pista bácsi nem érthette meg ezt a napot: szíve nem volt olyan türelmes, mint maga az ember, az elismert orvos! De hiszem azt, hogy onnan a magasból lát minket, és meglegedetten mosolyog. S akár a szászéket nézzük, akár ezt a régi szörnyet, őt látjuk és kedves örmény-katolikus feleségét, Pirtóy nénit. Ők azt akarták, hogy ez a szörnyeg díszítse templomunkat, s az ő hozzájárulásukból készüljön el a szörnyek, amelyről a türelmet, a megértést, a megbocsátást s a keresztény testvérek feltétel nélküli elfogadását kell hirdetni! Emlékük legyen áldott!

Két évvel ezelőtt 4000 dollárunk volt, amikor ezt az épületet kiválasztottuk. Újabb 6000 dollárt kaptunk ajándékba amerikai

testvéreinktől, s úgy látszott, hogy ezzel elapadt a kút vize. Kölcsönfelvételhez folyamodtunk. Fedezet nélkül! És én tudom, mi tudjuk igazán, mit jelent az isteni gondviselés... Mert valaki, egy ismeretlen, más világhoz és teljesen más értékrendhez tartozó ember vállalta az Isten kezében levő eszköz szerepét: az itt jelen levő jó barátunk, Ralph deForest. Majd csatlakozott hozzá dr. Gellérd Judit, később dr. Frank Schulmann és sokan mások, akik megértették, hogy nem csupán az a jólét fontos, amelyben élnek és nem csak saját lelküknek a nyugalma: fontos az óceánon túl élő testvérek sorsa, óhaja, kívánsága is! Fontos annak a hitnek az ápolása, amely innen, Erdélyből szólította meg a világot, először magyar nyelven! Az itt levő,

Történelmi pillanat: Gyergyószentmiklós unitárius imaházának felavatása

velünk együtt ünneplő amerikai testvérünk saját vagyonával garantálta annak a 20 000 dolláros kölcsönnek a visszatérítését, amit az Unitárius Egyház Nyugdíjintézetétől s egy magyarországi magánszemélytől vettünk fel. Közülünk hányan tették volna meg ezt a gesztust? Hányan vállaltunk volna ekkora felelősséget egy ismeretlen közösségért?

Pedig volt valaki itt is, Gyergyószentmiklóson, aki 10 000 dollárral segített akkor, amikor előleget kellett fizetnünk: Pálffy János és fia, Csaba! És ott volt a legkritikusabb pillanatban a csíkszeredai gyülekezet egyik tagja, aki a magyarországi kölcsönt egyengette: Demeter Attila. S adta a maga megtakarított

pénzt, 1000 dollárt, a székelyudvarhelyi egyházkör Gyergyócsomafalván élő nyugalmazott esperese, Benczö Dénes bácsi! Isten áldása legyen életükön és családjuk életén!

Természetesen a gyülekezeti tagok is hozzájárultak az épület átalakításához anyagiakkal és közmunkával egyaránt. Köszönetet kell mondanunk mindazoknak, fiataloknak és időseknek, dolgozóknak és nyugdíjasoknak, unitáriusoknak és más felekezethez tartozóknak egyaránt, akik a maguk kevéske jövedelméből, nyugdíjából lelkesen hozzájárultak a munkálatok ellenértékének kifizetéséhez! Isten tartsa meg őket!

Az épület készen van: várja a maga külön lelkészét, és sokkal inkább várja híveit!

S talán el sem készült volna – annak ellenére, hogy az átalakító munkálatok két éve folynak –, ha egy lelkes vállalkozó

egy hónappal ezelőtt nem teszi rá a kezét, és nem varázsolja újjá. Illesse köszönet Kodáczy György urat, aki mától kezdve tiszteletbeli tagja ennek az egyházközségnek, és frissen nyilván-tartásba vett tagja a csíkszeredai egyházközségnek! Isten áldása legyen életén és családjának életén!

És köszönöm a Püspök úr megértését, segítségét, hogy a magyar Vallásügyi Államtitkárság hozzájárulását kieszközölte, valamint az Egyházi Képviselő Tanácsnak, hogy 80 000 000 lejjel támogatta egyházközségünket.

Azért imádkozunk, hogy e falak között egy újabb évszázad elmúltával is zengjen az unitárius ének, és hangozzék fel az az evangélium, amely lehetővé tette ebben a városban katolikusok, örmények, zsidók, reformátusok, lutheránusok, ortodoxok és az egy Istenben hívők együttélését!

Heltai Gáspár halálának 430. évfordulóján emlékünnepeket szervezett az Erdélyi Unitárius Egyház és az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület október 16-án Kolozsváron, az Unitárius Egyházi Központ Dávid Ferenc dísztermében.

Író és pap, nyomdász és serfőző

Heltai Gáspár a 16. századi magyar nyelvű könyvkiadás és a kolozsvári nyomdászat meghatározó személyisége, az irodalmi nyelv fejlődésében mérföldkönek számító író, fordító. Élettörténete szorosan összekapcsolódik az erdélyi reformációval, illetőleg az unitárius vallással.

A feltörő, anyagilag és szellemileg egyaránt felszabadult polgár típusát testesítette meg. Élete bővelkedett a 16. század haladó gondolkodású embereit jellemző fordulatokban. Kolozsvári működése során sokrétű tevékenységet fejtett ki, egy személyben volt népnevelő, író, fordító, nyomdász, könyvkiadó és üzletember, mindenekelőtt azonban reformátor, protestáns prédikátor.

A kolozsvári nyomdászat szellemi irányítójaként Heltai a napvilágot látott munkák zömét maga írta vagy fordította, szerkesztette. Nagy szerepe volt a magyar helyesírás szabályozásában. Könyvkiadói politikáját a humanizmus és a reformáció határozta meg.

Sajnálatos módon tevékenységének színhelyén, Kolozsváron az utóbbi évtizedekben még a kerek évfordulókon sem méltatták érdemei szerint, megfelelő keretek között. Ezt szeretne volna jóvátenni az Unitárius Egyházi Központ, amikor az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesülettel karöltve a Nem-

zeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Communitas Alapítvány támogatásával az emlékünnepeket meghirdette.

A rendezvénysorozat tudományos ülésszakkal kezdődött. Dr. Szabó Árpád (EUE) és Dáné Tibor Kálmán (EMKE) megnyitó szavai után dr. Balázs Mihály, a szegedi Tudományegyetem Régi Magyar Irodalom Tanszékének professzora értekezett Heltairól a 16. század felekezeti sajátosságainak tükrében. Őt Tóth Zsombor, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem bölcsész-

karának adjunktusa követte (*Írás/tudás, mentalitás és tradíció Heltai Gáspár irodalmi munkásságában*), majd dr. Máthé Dénesnek, a BBTE előadótanárának *Heltai Gáspár nyelvhasználati sajátosságai* című előadását tolmácsolta Gyerő Dávid, végül Kovács Sándor, a Protestáns Teológiai Intézet egyháztörténet-tanára vizsgálta az 1568-as hitvita jegyzőkönyv-előszavainak hátterét közelebb hozva ezzel az érdeklődőkhöz a lelkészt és a vállalkozót.

Kora-délután ökumenikus istentisztelet keretében emlékeztek Heltaira a Kolozsvár-belvárosi unitárius templomban (a szószéki

(Folytatás a 8. oldalon)

UK

Író és pap...

(Folytatás a 7. oldalról)

szolgálatot Bálint B. Ferenc végezte). Dr. Czirják Árpád pápai prelátus, érseki helynök az érdemi ökömené szükségességére hívta fel a figyelmet az Európa előtt álló „újpogányság” küszöbén, Tonk István református főgondnok a nyomdász Heltairól készített szakmai portrét. Kiss Béla evangélikus-luthe-

ránus lelkész személyes vonatkozásokhoz és párhuzamokhoz folyamodott Heltai nagy felekezet-vándorlásának illusztrálására. Végül dr. Szabó Árpád köszönte meg a színes méltatásokat. A beszédek a kolozsvári Péterffy Gyula Énekkar műsora és klasszikus hangszeres-vokális zene egészítette ki.

Délután névadó ünnepségre került sor: az Unitárius Egyház nyomdája október 16-ától kezdve Heltai Gáspár nevét viseli. Az avató beszédet dr. Rezi Elek főjegyző mondta.

C. M. Geels: Fellow travellers in liberality

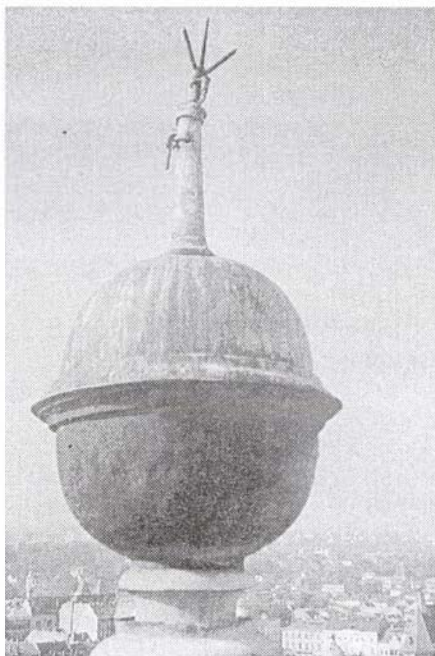
Vándortársak a szabadelvűségben

A németalföldi Dordrechtben, az 1618–1619-ben tartott zsinaton a katolikus egyházból addigra már kivált felekezetek képviselői tisztázták vallásos meggyőződésüket. Az eleve elrendelés dogmáját tagadók, a szabad akaratot vallók közössége tiltakozása jeléül a zsinatot követő időszakban létrehozta a Remonstránsok Testvérközösségét. Ma ez az a szabadelvű gondolkodókat tömörítő vallásos közösség Hollandiában, amely hitelveire nézve a legtöbb rokonsági kapcsolatot mutatja velünk, unitáriusokkal.

A közös történelmi gyökerekről, a teológiai kapcsolódásokról (is) ír C. M. Geels itt bemutatásra kerülő tanulmánykötetében. Az Utrechti Remonstráns Egyházköztség lelkészénője 2000-ben került személyes kapcsolatba az erdélyi unitarizmusmal, a sepsiszentgyörgyi Kovács István lelkész révén. Vallásos hagyományunk és életünk iránti felcsigázott érdeklődésére 2001-ben Erdélybe látogatott, és a következő évben már testvérgyülekezeti kapcsolat alakult Sepsiszentgyörgy és Utrecht között. Az ismeretség legelején megfogalmazódott az igény egy olyan munkára, amely röviden a holland olvasó elé tárja az erdélyi unitarizmus mai helyzetét, mint amely a szabadelvűek szűk családjában a leginkább őrzi a történelmi és teológiai hagyományokat. Így született meg 2001–2002 során ez a kötet, amely nagy vonalakban összegzi történelmünket, teológiánkat és mai életünket.

A kötet két nagy tartalmi egységre osztható. Az első rész, amely a tulajdonképpeni tanulmányokat tartalmazza, háttérünköt igényelt; a második rész egy interjú-sorozatból áll össze, amelynek alapnyait tizenhárom gyakorló lelkész, egyházi személyiség alkotja. C. M. Geels tizenegy pontban foglalja össze az eredményeket, következtetéseit, hogy közben a két egyházra vonatkozó javaslatait is megfogalmazza.

A holland lelkész első írásában megpróbálja sűrítve bemutatni az unitárius eszme kialakulását, történelmi gyö-

A Kolozsvár-belvárosi unitárius templom toronygombja

keireit. Miközben kiemeli Socinus Faustus munkásságát és a Rakowi Káté jelentőségét, teljesen megfedekezik Szervét Mihály úttörő szerepéről. Az Erdélyi Unitárius Egyház történelméből, a sajátos erdélyi történelemből mutat be egy-egy kiemelkedő fontosságú eseményt vagy személyiséget: az 1568-as tordai országgyűlést, az 1638-as Dési Egyezményt, Szentábrahámi Mihályt, az 1781-es Türelmi rendeletet stb. Az események tükrében rávilágít a hitelvek alakulására, fejlődésére. Az egyház 20. századi történelmének, a megpróbáltatások, kihívások, majd az új célok és feladatok bemutatására különös hangsúlyt fektet.

Az unitárius vallás európai (főleg angliai) és Egyesült Államok-beli térhódításával és kiemelkedő képviselői – W. E. Channing, R. W. Emerson, T. Parker – teológiájának összegzésével párhuzamosan a holland remonstránsok „kényes” helyzetéről is képet ad, ami a keresztény hagyományokhoz való hűség és a szabadság, tolerancia elvének kettősségéből fakad. A jelképek: a láng és a cimer bemutatását követően 20 pontban összefoglalja az erdélyi unitárius teológia legjellemzőbb vonásait.

Az első rész utolsó írásában egy áttutató benyomásait rögzíti: az országúttól a mezőn dolgozó embereken át a nagyvárosok szociális különbségeket tükröző világáig. A mindennapi életbe bepillantást nyert, és a nyugati kultúrát, gazdaságot alapul vevő szemlélődő keserűen jegyzi meg: bár az emberek vendégszerető, rugalmasak, egy irányvesztett társadalomban élnek, amely számára az Európa Unió egyelőre csak álom lehet.

Egy tanulmánykötet általános hangvételéhez képest ennek rendkívül közvetlen a stílusa. Helyenként napló jellegű részletességgel ír nemcsak a hallottakról, a második részben a válaszokról, hanem az azok kapcsán születő benyomásairól, érzéseiről is. A többnyire fiatal lelkészeknek és a teológiai tanároknak feltett kérdések a bibliai és rendszeres teológiánk területe, az úrvacsora-értelmezésünkre, spirituális megújulásunk lehetőségeire, gyülekezeti életünkre, egyházszervezetünkre, ökumenizmusunkra, a Remonstráns Testvérközösségről való ismereteinkre, vallási türelmünkre, teológiai oktatásunkra, a lelkesíti szupervizorságra (lelki „ellenőrzésre”), ifjúságunkra és a megkérdőjelezettek jövőképeire vonatkoznak.

A válaszok összegzéséből kitűnik: a vélemények megoszlanak, az igények különbözőek, és az egységesnek vélt formákat is ki-ki a maga „hite” szerint tölti meg belső tartalommal. Azáltal, hogy nem tesz fel minden kérdést minden alanynak, még inkább csökken annak a lehetősége, hogy átfogó képet kapjunk az egyházi és vallásos életünket meghatározó kérdésekre.

Az Epilógusban olvasható sorok: „Az Erdélyi Unitárius Egyházzal alkotott kép egyre tisztábbá válik: színes, erős és ha-

gyománys egyház. Meghitt és magába forduló, de mindenképpen kedves és jó. Titokzatos és szilárd minden kis fehér templomával. És azokkal a mindig visszatérő fekete betűkkel: Egy az Isten. God is One. Egy jövőteljes üzenet." – mintha Brassait visszahangoznák: az unitarizmus a jövő vallása.

Az én gondom csak annyi, hogy míg a jövőt építjük, hajtjuk, kicsúszik kezünk közül a jelen. Pedig gazdagnak látnak, és gazdagítónak. A mi dolgunk már csak annyi, hogy a meglévő mag köré valóban megteremjük a gyümölcsöt, amit fogyasztani lehet – vagyis: hagyományunk, történelmi múltunk mellé olyan, vallásos élményt nyújtó „praktikákat” rendelünk (liturgiai rugalmasság), amelyek valóban szolgálják és építik a 21. századi ember lelkületét.

(A kötet hollandul 2003-ban, angolul 2004-ben jelent meg)

J. Orbán Erika

Unitárius rádióműsorok

Credo – a megtartó hit műsora
Agnus Rádió, kéthetente csütörtökön
7.30-kor
november 11., 25., december 9., 23.,
2005 január 6.

Istentiszteletek közvetítése a kolozsvári gyülekezetekből
Agnus Rádió, kéthavonta, vasárnap
12.30-kor.
november 7.

Meditáció – az elmélkedés műsora
Kolozsvári Rádió, szerdai napokon,
9-kor
december 1.

Rádió-istentisztelet
Kolozsvári Rádió
november 14., december 19.

Ökumenikus ünnepi köszöntések
Kolozsvári Rádió, egyes ünnepnapokon.
december 25.

„Lelkizés” vagy korszerű lelki nevelés?

Beszélgetés Czire Szabolccsal, az unitárius lelkészképzés keretében folyó lelki nevelés új koordinátorával.

UK: Úgy érezhetjük, eltérő vélemények vannak a teológiai tanári karon belül a lelki nevelés hogyanjáról...

Czire: Igen. Egyházunk általános megújulásának, önmagára-találásának talán legáldásosabb időszakát éljük, amely néhány mérsékeltebb módosításokra, másutt gyökeres szemléletváltásra készlet. Ez esetben egy gyökeres szemléletváltás van kibontakozóban. A dolog lényegében nem új, de mint mindenütt, itt is hosszú időnek kellett eltelnie, mire a szükség és a belátás összekacsintott egymással...

UK: A véleménykülönbség nemzedékek mezsgyéjén irható le?

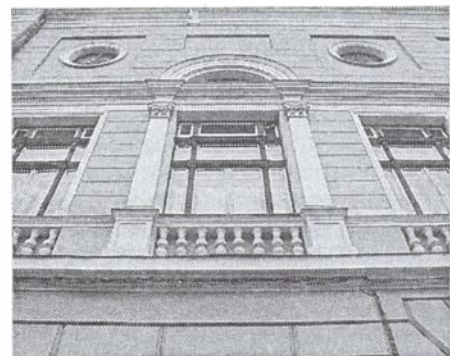
Czire: Innen közelítve leegyszerűsítőnk és könnyen félreértenénk a dolgot. Inkább azt lehet mondani, hogy a fiatalabb nemzedék egy jelentősen más szellemi-politikai-gazdasági konstellációt fogott ki. Az idősebb nemzedék rendkívül nehéz időszakon mentette át az Egyházat, de abban a korban egyértelműbb volt, ki és mi ellen kell megvédeni az Egyházat, és ez a papnövendékek lelki nevelését is meghatározta. A '89-es átalakulás rendkívüli lehetőségek és kihívások elé állította az Egyházat. Egyszerre mindenki túlterhelt lett, az intézményi struktúra megerősítése lekötött majd minden figyelmet, így a belső építkezésre, a lelkiségre, teológiai kérdésekre elenyészően kevés figyelem jutott. Ráadásul egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a mi társadalmunk is felzárkózik környezetéhez abban a tekintetben, hogy az általános irányvesztettség, orientációs válság lesz első számú körtünetévé. A teológia padjaiba egyre inkább olyan kereső fiatalok ültek, akik nem kényszerből, de az évenként sokasodó lehetőségkinálatból tudatosan választották a teológiát, talán mert innen reméltek leginkább szellemi iránymutatást. A lelki nevelés e tekintetben maró hiányérzetet hagyott sokukban. Aztán többen megfordultak külföldi egyetemeken, bepillantást nyertek más vallási közösségek, lelkészképzések belső világába, és derengeni kezdett valami...

UK: Talán ezért ért most mindenki annyira a teológiai oktatáshoz...

Czire: A dékán úr szokta mondogatni, hogy ez is olyan, mint a futball: mindenki ért hozzá, és jobban tudja, mint akik a pályán vannak... De van jó oldala is: a kritikai hangok, ha sebeznek is, a hiányok érzékelését segítik, és a változást sürgetik. Csak ne akarják a meccset mások helyett lejátszani...

UK: Térjünk egy kissé vissza: hogyan jellemeznéd az eddigi lelki nevelést?

Czire: Úgy nevezném, hogy a „nyitva-az-ajtó” modell. Diákkoromban és azóta is szüntelenül azt hallom, hogy „nyitva van a tanárok (lelki nevelő) ajtaja, keressenek meg, ha valami problémájuk van”.

Aztán valamivel később a csodálkozás: „nem értem, hogy miért nem jöttek, hiszen nyitva volt az ajtó”. Világos, hogy itt inkább egy válságorientált szemlélet működött, mintsem lelki nevelés. Mintha valahol az idők folyamán összetévesztődött volna a lelki nevelés a lelki gondozással (elvégre az előbbi nem tanították, az utóbbi konvencionális tantárgy). A lelki nevelés legfeljebb válságintervenció volt, bár e téren is maradnak kérdőjelek... Persze nem arról van szó, hogy valaki is tagadta volna a papnövendékek lelki formálódásának elengedhetetlen szükségességét és feltétel-jellegét a lelkési szolgálathoz, de valahogy láthatatlan maradt, amolyan „majd csak megtörténik magától”. Amúgy az egész egyházban általános volt egyféle ódzkodás a „lelkizéstől”. Valahogy a vizzel együtt kiöntöttük a gyermeket is. Talán az intézetben belüli felekezeti együttélés hatása is, hogy az akadémiai jelleg túlhangsúlyozódott, és egyre inkább eltávolodott a gyakorlati élet valóságától, mely folyamatban valahol elkallódott a lelki nevelés is...

UK: Ezzel szemben...?

Czire: Meggyőződésem, hogy a lelkésznevelés egyensúlyi helyzetét helyre kell állítanunk. Az akadémiai képzés ennek csak az egyik lába. A gyakorlati képzés a másik. A szárnyakat pedig a lelki nevelés adja. A magasságát vagy a mélységét – ahogy jobban tetszik. Amivel re-

(Folytatás a 10. oldalon)

„Lelkizés“ ...

(Folytatás a 9. oldalról)

pülni lehet és másokat is magunkkal ragadni, vagy amiből meríteni lehet, és másokat is táplálni. Nem hiszem, hogy megengedhetnénk magunknak, hogy teljes figyelmünket az akadémiai képzésre fordítsuk, miközben a véletlenre bizzuk a lelki formálódást. Tehát a lelki nevelésnek olyasvalaminek kell lennie, ami meglehetősen nagy hatékonysággal biztosítja számunkra azt, hogy a folyamat (teológia) egyik végén belépők a másik végén olyan személyiséggel, értéktudattal, erkölcsi tartással és szokásrendszerrel lépjenek ki, amely megközelíti azt az eszményt, amit mi egy lelkésztől joggal elvárunk. A lelki nevelés feladata, hogy a teológia ne pusztán az Istenről tanultak elméleti tudástömögét, hanem a személyes istentapasztalat valóságát jelentse. Ez a hiteles lelkési szolgálat első számú feltétele.

UK: Korábban gyökeres szemléletváltást emlegettél a lelki neveléssel kapcsolatban...

Czire: Nos, a *gyökeres* jelzőt itt mindenekelőtt annak érzékeltetésére használom, hogy a lelkiség helyét és fontosságát vallásunk egészében újra kell gondolnunk, és ezzel kell összhangban állnia lelki nevelésünknek is. Ezt néhány mondatban megmagyarázom. A mai unitárius vallás alapvonásai az ész diadalának kezdetét fémjelző felvilágosodás során és az annak egyeduralmát megje-

lenítő modern korban formálódtak. A világ azonban tovább haladt, az igények megváltoztak. A mai ember, jó néhány értékvtálon és -válságon, szerep- és identitáskrizisen túl, az egyháztól leginkább hiteles közösséget, iránymutatást és (valási) élményt vár. (A teológiai hallgató is mai ember!) Egyszóval lelkiséget, hitelességet. Adni pedig csak az tud, akinek van mit. Aki nem éli, az hogyan beszélhetne róla hitelesen? A vak hogyan vezethet világtalant? Mélységed, ha kiapadt, hogyan táplálhat másokat?

UK: Mindebből konkrétan mi látható már a lelki nevelés terén?

Czire: Megkezdődött egy átfogó lelki nevelési koncepció kidolgozása, amely végre túllép a „nyitva-az-ajtó” modellen, és amely a rendszeres személyes beszélgetésekre, számonkérésre és irányításra épül, és integrált szemléletével tekintettel van a hallgatók testi, lelki, spirituális és szociális életének fejlesztésére, azok harmonikus egymásmellettségének kialakítására. Addig is az idén először nem egy ember a „lelki nevelő”, hanem a hallgatók eloszlanak a tanárok között, akik időről időre konzultálva egymással közelítenek az új közös modell felé. Rendkívüli jelentőségű, hogy a néhány éve beindult mentálhigiéné-klinikai lelki gondozás nem csak elméleti, hanem személyiségfejlesztő és önismereti kiscsoportos tevékenységgel járul hozzá a papnövendékek lelki neveléséhez. Az idéntől pedig az első- és másodévesek is hasonló kiscsoportos tevékenységen és személyes beszélgetéseken

vesznek részt az ún. „Lelkési formálódás” óra keretében. Természetesen továbbra is kiemelt fontosságú marad az ünnepi legátust fogadó lelkészek és gyülekezetek nevelő tevékenysége, valamint a rendszeres istentiszteleti alkalmak, a reggeli áhítatok és a bibliaórák.

UK: Korábban utaltál arra, hogy csak a lelkészképzés egyensúlyi helyzete mellett működhet igazán jó lelki nevelés is...

Czire: Igen, ez így van. A teljes teológiai képzés megérett egy alapvető újragondolásra. Ez a téma messzire elvinne most bennünket, így hadd utaljak csak néhány fontosabb kérdésre. Végig kell gondolnunk, hogy közös intézetben folytatjuk-e lelkészképzésünket, vagy külön. Szigorúan szembe kell néznünk azokkal a valós igényekkel és kihívásokkal, amelyekkel kikerülő lelkészeink szembesülnek, és teológiai oktatásunk tananyagát ehhez kell igazítanunk. Ez természetesen maga után von alapvető hangsúlyeltolódásokat, például az elméleti képzéstől a gyakorlati képzés irányában, tantárgyak kiesését és újak bekerülését stb. Kihívást jelent az európai felsőoktatási követelményekhez való igazodás kényszerűsége, a bolognai egyezmény szellemében az alapképzés és szakképzés egymásra épülő rendszerének érvényesítése vagy elvetése... Bárhogy legyen is, lelkészképzésünk 436 esztendőjének csak akkor leszünk méltó folytatói, ha önazonosságunkat, sajátos jellegünket fenn tudjuk tartani, sőt kialakítani és megerősíteni ott, ahol ez hiányos volt. Ebben pedig a lelki nevelésnek kulcsszerepe van.

A torockószentgyörgyi vár lerombolásának 300. évfordulóján Rákóczi-Thoroczkay-megemlékezést tartottak a faluban. Az Erdélyi Unitárius Egyház, a Rákóczi Kultúrkör és a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium közös rendezvényén megemlékeztek istentiszteletre, tudományos előadássorozatra és koszorúzásra került sor.

„Vár állott – most kőhalom”

Fennmaradásában és fejlődésében Torockószentgyörgy kétségkívül a Thoroczkay grófoknak és báróknak köszönhet a legtöbbet. A kiterjedt család híres felmenői – közöttük elsősorban Thoroczkay István Rákóczi-párti tábornok, Erdély egyik katonai parancsnoka – a vidékhez való ragaszkodásukkal, a „népi gondolkodás” felé való fokozatos nyitással, illetve a szabadságharcban játszott szerepük révén írták be nevüket a történelembe.

Az október 3-i istentiszteleten Sándor Botond nagyenyedi – de torockószentgyörgyi születésű – lelkész végzett szószéki szolgálatot. Bensőséges emlékezéssel, gyermekkori élményekre alapozva járta körbe a „tündérek és óriások lakhelyét”, hogy általa az „el nem adható örökség” értékére és felelősségére hívja fel a hallgatók figyelmét. Az istentiszteletet követően dr. Szabó Árpád unitárius püspök vezette be a történelmi tárgyú előadások

Koszorúzásra készülve a torockószentgyörgyi váromnál.
Fotók: Jakabffy Tamás

sorát. „Legyen világosság!” – idézte Mózes első könyvének egyik közismert mondatát, de most az őszinte, mély történelmi tudat ébresztésére alkalmazta a fiatalok nevelésében.

Miként lett „lázadóbból” erdélyi fejedelem Rákóczi Ferenc? Hogyan szervezte az ellenállási mozgalmat, majd szabadságharcot, miért biztosított függetlenséget a szabadságharc erdélyi előkészítésében? Milyen folyamatok játszottak közre abban a

Thoroczkay Sándor (Szatmárnémeti), báró Thoroczkay Katalin és férje, Francis Floszman (Toronto) a torockószentgyörgyi templomban.

felismerésben, hogy nemesek és nem-nemesek közös hadviselésbe kezdjenek a Habsburg-iga levetéséért? Miért tekinthető ettől az időszaktól kezdve a nép aktív és teljes érvényű történelemalakító tényezőnek? – Ezekről a kérdésekről Magyarai András nyugalmazott történész-professzor tartott összefoglaló előadást. Korodi Alpár pedig – a János Zsigmond Unitárius Kollégium történelemtanára – *II. Rákóczi Ferenc és a magyar szabadságharc* címmel tekintette át a 17–18. század fordulójának politikai fejleményeit az 1711-es szatmári békéig.

Gaal György kolozsvári helytörténész a 18. század elejére „romlott várossá” lett, 1664-től csak végvári szerepű Kolozsvár (az egykori „kincses város”) helyi viszonyait elemezte, pontosan

adatolt előadásában áttekintve azokat a „csodákat”, amelyek végső soron a szabadságharc sűrűjében is megkímélték a várost a teljes pusztulástól.

A negyedik előadó maga is a kiterjedt Thoroczkay család sarja: a Szatmárnémetiben élő Thoroczkay Sándor történelemtanár volt, aki a vár és a falu helytörténetéből mutatott fel néhány meghatározó részletet, illetve az 1733-ban három ágra szakadt – katolikus, református, illetve unitárius – grófi és bárócsalád nevezetesebb személyiségeiről készített gyors portrévázlatokat – ekként például Thoroczkay Illésről, a Mátyás király ellen szervezkedő nemesről, illetve a már említett tábornokról, Thoroczkay Istvánról.

A megemlékezők ezután – üdítő séta árán – a torockószentgyörgyi váromnál koszorúztak. A vár és a falu egykori romlásának három kulcspillanata volt: először a Thorockayak kurucbarátsága miatt lőtték szét a várat 1704-ben, másodsor a Horea-féle parasztlázadás során dúlták fel a falut 1784-ben, majd harmadszor Avram Iancu emberei pusztították 1849. június 30-án. A váromokon Solymosi Zsolt, a János Zsigmond Kollégium vallásánára mondott magunkba-nézésre ösztönző, rövid beszédet az emlékezés és a jövőépítés összefüggéséről.

A megemlékezésen a Thoroczkay-család több tagja is jelen volt, így a Torontóból (Kanada) érkezett báró Thoroczkay Katalin és férje, Francis Floszman, valamint Rudnyánszky Béla és Melánia, illetve Zsófia Tordáról. A megemlékezést kitüntette érdeklődésével többek között Kerekes Sándor, a Kolozs Megyei Tanács alelnöke, Veres Rudolf, Torockó község polgármestere és Simon János, a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium igazgatója. Az emlékező pillanatok után az érdeklődő vendégek velük és az előadókkal együtt telepedtek le a helyi unitárius egyházközség tanácstermében az asztal mellé.

Jakabffy Tamás

A szászfehéregyházi erődtemplom

A XIII. század elején érkező német bevándorlók e helyen egy kápolnát találtak, melyet a székelyek, a magyar feudális állam határának védői építettek 1100-1120 táján. Ezt a kápolnát használták istentiszteletek céljára.

Oszlopfőből lett keresztelőmedence

A XIII. sz. elején a templom nyugati részén egy karzatot építettek, mely három körkeresztmetszetű oszlopra támaszkodott. A kocka alakú oszlopfők a kórusban még megvannak.

A geréb, a betelepülők vezetője a XIII. sz. végén a templom nyugati részétől 4 méterre lakótornyot épített a családja védelmére... A családja kihalt és a tornyot a szász evangélikus egyházközség tulajdonába vette.

Ezen iratot találtam, és lemértem az említett oszlopfőt (a mai keresztelőmedencét): magassága 92 cm, szélessége 50 × 50 cm, 30 × 30 cm bemélyedéssel.

Ezen kövön kívül a székelykápolnából még megtaláltam a szégyenkövet, amelyre vasárnaponként ráültették a vétkezőket.

Amerikai testvérgyülekezetem tagjaival megtekintettük az angol trónörökös lakását, amelyet Szászfehéregyházán vásárolt. 1992-től, Charles walesi herceg otjártától, nagyon sok javítást végeztetett a templom környékén és az erődtemplom melléképületein.

Vass Mózes

Szégyenkő

Pap Mária szentivánlaborfalvi lelkész, esperes

A Sziklás-hegységben látva a csodálatos tájat, megkérdeztem az amerikaikat, miért jönnek Európába, Erdélybe, mikor ott is megvan minden szépség: hegyek, vízesések, dombok, óceán, tavak, folyók. A válasz rövid volt és megdöbbentő: a történelemért. A várakért, kastélyokért, a templomokért, az egésznek a hangulatáért.

1804 tavaszán Napóleont császárrá koronázták Párizsban, és egy év múlva „a kis korzikai” már Bécsben volt. Európában dúlt a háború. De 1804-ben a háromszéki Sepsikőröspatakon az unitáriusok templomot építettek – adysan: az élet élni akart. Akkor is, amikor tőlük nem is olyan messze háború dúlt, amikor házaik is javításra szorultak, ők Istennek építettek házat, ahol megvallhatták hitüket, imádkozhattak, megtarthatták unitárius önazonosságukat.

2004 szeptemberében a köröspataki templomuk 200. évfordulóját ünnepelték.

Ünnepkor az ember szép ruhát vesz magára, a külsejével is jelzi, hogy a hétköznapi felüggesztetnek, „idvesség” napja van: a lélek ünnepe, kiemelt idő. A köröspatakiak a templomukat is újba öltöztették: kijavították, renoválták. A szeptemberi ünnepség hosszú és fáradságos folyamat záróakkordja volt: a közös munka, a közösségépítés egyik fontos stációja, amikor több éves munkájuk eredménye mellett örvendezhettek, látva e munka gyümölcsét: a felfrissített, felújított templomot. De nemcsak a templom erősödött s fiatalodott meg, hanem a közösség is új erőre talált.

Mi, az ünneplők, a vendégek már csak a megújult templomot láttuk a Dió-hegyen, a közösségformáló munka végeredményét.

Őszi hálaadás napján, 2004-ben így köszönték meg a helybeliek az áldást, amelynek köszönhetően – elődeikhez

hasonlóan – az emberpróbáló időkben is helyt tudtak állni.

Püspöki szószéki beszéd, esperesi agenda után valóban megtisztult lélekkel részeshülhettek az ünneplők az úrvacsora

Az istentisztelet és az úrvacsoraosztás utáni közös vacsora a helybeli iskola tornatermében ugyancsak a helybeliek áldozatkészségéről és vendégszeretetről tanuskodott.

200 éves a sepsikőröspataki unitárius templom

közösségalkotó, -erősítő jegyeiben, hiszen az elődök által felállított mércét becsülettel elérték.

A helybeli lelkész röviden ismertette a templomépítés előzményeit, történelmét. A 200 éves templom renoválásában segítséget nyújtó szponzoroknak ajándékot nyújtott át az egyházközség nevében.

Felavatták a templom mellé állított kopjafát, utána a helybeli temetőben eltemetett unitárius lelkészek sírját koszorúzták meg a presbitérium tagjai.

Most már jobban megértem az amerikai testvéreinket, miért jönnek Erdélybe a Sziklás-hegység lábától, a Csendes-óceán partjáról: ilyen élményben csak itt, egy 200 éves templom falai mellett és között lehet részük.

És a Dió-hegyen, felfelé a templomhoz, valóban közel van az Isten.

Köszönjük, kedves Sepsikőröspatakiak, az őszi hálaadási élményt, és hogy Veletek ünnepelhettünk!

Márkó László

Lelkészcsaládok találkoztak

Az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége a székelykeresztúri unitárius egyházközséggel karöltve szeptember 11-én harmadik alkalommal szervezte meg az udvarhelyszéki városban a lelkészcsaládok találkozóját – tájékoztatott Pálffy Tamás Szabolcs marosszentgyörgyi lelkész. Az idei évben családostól voltak jelen a vallásnarrók, és eljöttek a nem családok, illetve nyugalmazott lelkészek is. A találkozó a lelkészcsaládok ismerkedését volt hivatott szolgálni, ugyanakkor lehetőséget teremtett a papcsaládok sajátos lelki-ségéről, szellemiségéről folytatott baráti beszélgetésekre az Orbán Balázs Unitárius Gimnázium épületében.

Felnöttek, gyerekek részére felejthetetlen élményt jelentett a Kovács István sepsiszentgyörgyi, valamint Józsa István Lajos kökői lelkész által szervezett program. A gyermekek számára az ismerkedésen, barátkozáson túl a korosztályonkénti foglalkozások – üvegfestés, papírmerítés, agyagozás, sportverseny, drámagyakorlatok – jelentettek maradandó élményt. A ruha-, játék-csereberélde hasznosnak bizonyult, akárcsak a labdarúgó-mérkőzés, amelyen a lelkészek, vallásnarrók hitvestársai is részt vettek. Az indiai unitáriusok életébe bepillantást nyújtó vetített képes előadás után zenés táncmulatság zárta az első napot. A másnapi megbeszélések és záróebéd után a gyermekek alkotókészség-fejlesztő játékot kaptak ajándékba, s a mintegy 150 jelenlevő egy perc néma csenddel adózott az Amerikai Egyesült Államokat három évvel ezelőtt ért terrortámadás áldozatai emlékének. Az ULOSZ jövő év szeptemberében is szeretné megszervezni a találkozót. (*Krónika*)

Öregek vasárnapja Olthévízen

„Az ifjaknak a dísze az erő, az öregek ékessége pedig az ősz haj.”
(A példabeszédek könyve 20,29)

A példabeszédek könyve idézett versének szellemében szerveztük meg október 3-án az unitárius és a református egyházközség közös rendezvényeként az Öregek vasárnapját. Ez alkalomra – hagyományteremtő szándékkal – meghívtuk a lókodi öregotthon lakóit is. Zakariás Klára igazgatónő és Szász Piroska ápolónő kíséretében az otthon tizenegy lakója tudott eljönni, a többieket gyengébb egészségi állapotuk tartott otthon.

Alkalmi istentisztelet keretében, a református és az unitárius templomban figyelmünket gyülekezeteink öreg tagjai és az öregotthonban élők felé fordítottuk. Szükséges ez az odafigyelés, hiszen társadalmunkban – különösen a politikumban, de a szociális szférában is – az öregek csak társadalmi problémaként jelennek meg. Éppen ezért fel kell hangosítanunk közösségeinkben a zsoltárban megfogalmazott fohászsukat: „Öregkoromban se vess el engem, ha elfogy az erőm, ne hagyj el!” (Zsolt 71,9). Alkalomról alkalomra fel kell hívni a figyelmet a családban, a közösségben és a társadalomban betöltött fontos szerepükre. Megkülönböztetett figyelmet kell szentelnünk egyházközségeink idős tagjainak, annál is inkább, mivel gyülekezeteink lélekszámának nagy részét ők adják, ugyanakkor ők a leghűségesebb templomba járók és egyházfenntartók. Ezeknek a gondolatoknak a jegyében köszöntöttük mi is az időseket.

Az istentiszteletet követően a kultúrotthonban Márk Attila *Felnőtt játékaim* című, nemrég megjelent lemezéről válogatott dalokkal örvendeztette meg a két templomból egybegyűlt híveket, majd egy-egy szál virággal köszöntöttük egyházközségeink nyolcvan éves és nyolcvan év fölötti tagjait (egyházközségeinknek negyven 80-on túli tagja van). Azokat, akik nem jöhettek el az istentiszteletre, a nőszövetség tagjai otthonukban meglátogatva köszöntötték.

A köszöntés után Zakariás Klára mutatta be a 24 személy részére berendezett intézményt, amelynek jelenleg 19, szeretetet és gondoskodást igénylő lakója van. Ablakot nyitott számunkra, amelyen bepillanthattunk egy öregotthon működésébe és a benne lakók életébe. Az otthon lakói nevében Kovács Sándor mondott köszönetet a meghívásért és a szívélyes fogadtatásért, annál is inkább, mert ez volt az első közös kirándulásuk.

Az öregotthon jelen lévő tagjait is egy-egy szál virággal köszöntöttük, majd átadtuk az unitárius és a református nőszövetségek által számukra és az otthonban maradtak részére készített ajándéksomagokat.

Az ünnepség közös szeretetvendégséggel zárult, amelynek házigazdája ez évben az unitárius nőszövetség volt. Asszonyaink mindenkit kávéval és frissen sült házi kaláccsal kínáltak, majd közös ebédnél látták vendégül az öregotthon lakóit. A jövő évi viszontlátás reményében búcsúztunk el tőlük. Isten gondviseléséből egy örömben és élményekben gazdag vasárnapot töltöttünk együtt.

Török István

Amerikai hittestvérek Nyomáton

Hosszú utat kellett bejárnia a nyomáti unitárius és a lexingtoni (Kentucky) unitárius-univerzalista egyházközségeknek addig, míg rátalálhattak egymásra, s ez nem is történhetett volna megfelelőbb időpontban, mint az őszi hálaadási ünnepünk. Sok hónapi levelezés, érdeklődés után a lexingtoni gyülekezet képviselőinek a nyomáti egyházközségbe tett látogatása jelentette a testvéregyházi kapcsolatunk megalapozását. A közös ünneplés és a jézusi asztalközösség, az egy kenyérből és egy borból való részesedés megerősített mindannyiunkat abban, hogy együvé tartozunk.

A lexingtoni gyülekezet lelkésze, gondnoka és testvér-gyülekezeti bizottságának egyik tagja szeptember 24-én, pén-

teken délután érkezett a nyomáti egyházközségbe, amikor is a papilakon vendégeink először találkozhattak a gyülekezettel. A kezdeti feszültség hamar föloldódott, s amerikai hittestvéreink a következő két napon megismerhették – amennyire ezt két nap alatt lehet – a nyomáti életet. Az iskolában a gyermekek, majd a tanító által szerkesztett műsornak együtt örvendhettünk.

Amerikai testvéreink látogatásának fénypontja az őszi hálaadás ünnepe volt, amelynek keretében vendégeink értékes ajándékkal lepték meg a gyülekezetet, a nyomáti gyülekezet pedig kis zászlót ajándékozott a lexingtoni gyülekezetnek mint barátságunk és a testvérkapcsolatban való elkötelezettségünk jelképét. Reméljük, hogy a nyomáti egyházközség kapcsolata lexingtoni testvéreinkkel tartós lesz, s nincsen kétség afelől, hogyha a gyülekezet mindig ilyen lelkesen és szeretettel fogadja a maga körébe vendégeit, mint az őszi hálaadás alkalmával, közös gondjaink megoldásra találnak, örömeink pedig megsokszorozódnak.

Jakabházi Béla-Botond

A Brassai legújabb évkönyve

Az idén is a Brassai-hétre megjelent Kolozsvár legrégebbi tanintézetének évkönyve, mely a 2002/2003-as tanév adatait öleli fel. Fejezetbeosztása már hagyományossá vált.

A háromnyelvű iskolatörténeti összefoglalást követően a tanári kar tagjainak dolgozatai következnek. Az idén ötön közölnek hosszabb-rövidebb értekezést. Dr. Fazakas István Brassai történeti munkásságáról, Gorbai Attila Csaba a közgazdász Wesselényiről ír. Különösen figyelemre méltó Ujvárosi Tamás fényképekkel illusztrált, terepkutatáson alapuló beszámolója: *Magyarság, egyház és templomok a Szamos-hátságban*. A jelzett terület 16 községében a magyarság kihalását és műemlék-templomainak szomorú sorsát mutatja be. Kiss Anna *A közmondások költői sajátosságaiba* nyújt betekintést, Balázs-Blénessi-Pataki Erika pedig magyarszakos létére környezet-nevelési tantervjavaslatot tesz közzé.

Az Iskolai eseménynaptár a tanév folyamán történekről pontos dátumhoz kötötten nyújt összképet. Két szomorú haláleset teszi szükségessé egy új, Megemlékezések című fejezet beiktatását az idei évkönyvbe. Két jeles tanítvány és munkatárs életútját idézi fel a temetéseken is beszédet mondó szerkesztő: a műemlékvédelemben és egyházvezetésben kitűnt Balogh Ferenc, valamint az ifjúsági szervező-szerkesztő, pedagógus, a Brassaiiban aligazgatói tisztséget is betöltő Kovács Nemere életútja a 20. század második felében élt erdélyi magyar értelmiségiek pályalehetőségeit példázza. A Beszámolóik fejezetben őt, az iskola életében fontosabb eseményről, a testvériskolai kapcsolatok ápolásáról olvashatunk.

Nagyernye ismét példát mutatott

2002-ben 47-en, 2003-ban 64-en, az idén 105-en vettünk részt a nagyernyei leányegyházközségből a már hagyomány-nyá vált szejkefördői Egyetemes Unitárius Világtalálkozón. Örömmel mondhatjuk, ez évben is lélekemelő és hitünket megerősítő élményben részesültünk. Felemelő érzés volt a nagy unitárius családban együtt imádkozni, és Isten dicsősé- gére zsoltárt énekelni, tisztelettel adózni a legnagyobb szé- kely, Orbán Balázs sirja mellett. Ha Isten éltet, Nagyernye jövőre ismét ott lesz Szejkefördön, hogy találkozzon a világ unitáriusaival, s megérezze a közösség megtartó erejét. Rem- éljük, Veletek is fogunk találkozni! (*György Katalin*)

Ennek az évkönyvnek is természetesen a legfontosabb fejezete az adattár. Több mint negyedszáz oldalon az iskola osztályonkénti diáknévsorai olvashatók az év végi általános osztályzatokkal, a végzősöknél érettségi eredménnyel. A közel százfős tanári kar tagjainak szakját, tanügyi fokozatát, szolgálati idejét és alkalmazási minőségét táblázat tünteti fel. A statisztikai kimutatásból kitűnik, hogy tavaly a nappali tagozaton 35 osztályban 855, az estin pedig 19 osztályban 441 diák tanult (az utóbbiakból 330-an román tannyelven). Az iskolának összesen 1296 tanulója volt. A könyvtár állománya 28 800 kötetre rügött, egy év alatt 900 diák, 92 tanár és 52 vendiák kölcsönzött ki több mint tizenkétezer kötetet. Az iskola életébe betekintést nyújtó tizennégy színes felvétel zárja a 121 lapos évkönyvet.

Az 1557-ben alapított kolozsvári Brassai Sámuel Elméleti Líceum Évkönyve a 2002–2003-as tanévre. Szerkesztette: dr. Gaal György. Kolozsvár, 2004.

Nők Világa

szerkeszti:
Asztalos Klára

Kedves Papné-társaim!

Az utolsó kolozsvári papné-találkozó készített arra, hogy nyílt levelet intézzek Hozzatok. Örvendtem azoknak, akik jelen voltak, de elszomorodtam azok miatt, akik – jóval nagyobb számban – távol maradtak.

Talán tíz évvel ezelőtt, a homoród-szentmártoni nőszövetségi vezetőképző- tanfolyamon elmondtuk, mennyire jó lenne megtartani a lelkesfeleségek talál- kozóját. A keresztúri, derzsi, gálfalvi, árkosi tiszteletesasszonyok megszervez- ték az első találkozókat, azután pedig Kolozsváron tartjuk párhuzamosan a Fő- tanáccsal. Kezdetben a legfontosabb az ismerkedés volt, hogy utána – ha akarjuk – kialakulhasson közösségünk. Számom- ra ennek a szónak súlya van, és nagyon hat rám, mert közösségben élni védett- séget jelent. A közösséget jogok és kö- teletségek működtetik, és minden tagot

számon tartanak. Számomra érthetetlen, hogy a papné, aki férjével együtt közössé- get alakít és szolgál, nem óhajtja a többi papné-társa közösségét.

Elszomorító volt a hiányotok. Mi, akik Kolozsváron jelen voltunk augusztus 26- 27-én, a legutóbbi papné-találkozón, jól éreztük magunkat, de sokszor gondoltunk Rátok, akik hiányoztatok. Vajon miért nem voltatok velünk? A mindennapok- ban előfordul, hogy elodázhatatlan ten- nivalók adódnak, hogy egybeesnek az események, és akkor választani kell, a betegség is visszatarthat sok mindentől. Lehet, hogy egyszer-kétszer voltál is pap- né-találkozón, s utána azt gondoltad, töb- bet nem jössz. Miért? Nem érezted jól magad köztünk, nem kaptad meg azt, amit elváltál? Megsértődöttél? Minden le- hetséges, de azért úgy gondolom, ha visszajössz közenk, attól lesz egész, igaz és színes a közösségünk. Fáj a távolléted, mert csakis a Te tapasztalatod hiányzik ahhoz, hogy a közösség jobban tudjon működni. Tudnod kell azt is, hogy amit itt egymásnak és egymástól adunk- kapunk,

kihat az otthoni munkánkra az egyház- községben és a családban. Mert vállalni azt, aki vagy és amilyen vagy – a sok jóval, de árnyoldalakkal is –, és tudni, hogy a másik papné is éppen ilyen, hozzásegít, hogy tanuljunk egymástól, és erősítsük egymást. Én el tudok képzelni egy olyan papné-közösséget, amelyben tiszteljük és szeretjük egymást.

Meglehet, hogy a találkozó témái nem voltak kedvedre, de a jövőre tekintve várjuk javaslataidat. Ha nem szólsz bele és hozzá, Magadat zárod ki, továbbra is hiányozni fogsz, s ez nem jó egyikünknek sem!

Az eddigi találkozók témája nagyon változatos volt, de mindegyik nyomot hagyott bennem. Ha Számodra egyik sem volt megfelelő, javasolj más! Tudom, hogy lesznek olyanok, akiknek tetszeni fog, és rám is valamiképpen hatni fog. Aki pedig eddig sohasem voltál velünk, gyere el, hadd találkozzunk, próbáld ki, milyen velünk!

Ezeket a találkozókat a főtanácsi bí- al szokta bezárni. Olyan alkalom ez, ahol

férjünkkel együtt, jó baráti társaságban örvendünk, szórakozunk.

Azt is el akarom mondani, hogy az ULOSZ vállalta a találkozóra kapcsos-

latos úti- és ellátási költségeket, nekünk csupán ott kell lennünk.

Gyere el hát Te is, légy velünk a papné-találkozókon. Lelkész-feleségekként

nehogy idegenként menjünk el egymás mellett, ha valahol találkozunk.

Andorkó Rozália

Idősek találkozója a medgyesi egyházközségben

Szeptember 12-én, vasárnap délután rendezte meg nőszövetségünk – először egyházközségünkben – a 75 éven felüliek találkozóját. Hához küldött meghívókkal készítettük elő a találkozást.

Az egyházközség udvarán lévő Millennium-ház nagytermében, izlésesen megterített, finom süteményekkel megrakott asztalok várták a meghívottakat. Úgy látszik, a jó Isten is kedvezett, mert az előző hideg, borús napok után napfényes, kellemes időben részesített mindannyiunkat. Bár egészségi okok miatt jópáran nem tudtak eljönni e találkozóra, így is 48-an gyűltünk össze.

Kiss Károly lelkész imájával és rövid egyházi beszédével kezdődött a találkozó. Beszédében hangsúlyozta az idősek tisztelésének, megbecsülésének méltányosságát, és ama tapasztalatok, életbölcsesek átételének-átadásának fontosságát, amellyel korosabb atyáinkfiat rendelkeznek.

Miklós Margitka édesapja, Miklós István nyugalmazott lelkész üdvözlését tolmácsolta, aki ebben az évben töltötte be 90. életévét. Megromlott látása és hallása miatt nem tudott részt venni e találkozón, de lélekben, érzésben jelen volt köztünk. A jelenlévők meghatottan köszönték volt lelkészük üdvözlését, aki a legnehezebb időkben, több mint három évtizedig volt lelki vezetőjük.

Az oldott, közvetlen hangulatú beszélgetést – a kitűnő tea és sütemények fogyasztása közben – Márton Elza és Tota Erzsébet versolvasása, valamint Kiss Károly lelkész szavaiat még emel-

kedettebbé tették. Hála jó hangú asszonyainknak, a magyar dalok éneklésébe mindannyian bekapcsolódhattunk, s csak a gyorsan tűnő idő miatt este nyolc után hagytuk abba. Kellemes együttlétünket a magasba szálló énekkel fejeztük be: „Hatalmas Isten, győzhetetlen várunk...”. Együtt énekelünk abban a reményben, hogy újra – és nem egy év múlva! – találkozunk.

A lelkészi családnak a szülők emlékére tett egymillió lejes adományából minden résztvevő egy-egy édességcsomagot kapott. Azokat, akik nem tudtak részt venni a találkozón, a hét

második napján felkerestük, meglátogattuk, és átadtuk ezt az ajándékot. Meghitt, jóleső érzés volt együtt lenni. A visszajelzések is azt igazolják, hogy kell, szükséges az egymásra figyelés, mindannyian gazdagodtunk lelkiekben általa.

Kiss Anna

UNOSZ-konferencia

Az UNOSZ 2004. szeptember 4-én Sepsiszentgyörgyön tartotta tisztújító közgyűlését és konferenciáját. Szombaton reggel a szép új templom ablakain besütő nap sugarai még ünnepélyesebbé tették a nőszövetségek zászlóinak bevonulását, miközben közösen énekeltek az unitárius indulót: „Letűnt az éj, köszönt a nap...” Dr. Szabó Árpád püspök megáldotta a sepsiszentgyörgyi nőszövetség új zászlóját, amely erre ez alkalomra készült el. Asztalos Klára elnök rövid imája után köszöntötte az Egyház megjelent előljáróit: dr. Szabó Árpádot, Pap Mária háromszék-felsőfahéri esperes-asszonyt, Kovács István helyi lelkészt, a jelenlévő vendégeket, köztük Sepsí Kovács Éva miniszteri főtanácsos-asszonyt a Magyar Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma részéről. A jelenlét számbavétele után az elnök a közgyűlést határozatképesnek nyilvání-

totta és megnyitotta. Az egyház előljárói és a miniszteri tanácsos-asszony köszöntötték a közgyűlés résztvevőit. Következett az UNOSZ szimbólumának, a vándorabrosznak az ünnepélyes átadása a kolozsvári nőszövetség részéről a sepsiszentgyörgyi nőszövetség képviselőjének, és az abrosz elhelyezése a szószéken. Ez alkalommal két új háromszög csatlakozott: az ádámosi és a lupény-vulkáni nőszövetsége.

Az UNOSZ évi tevékenységét kiértékelő titkári jelentést Ferenczi Enikő terjesztette elő. A tagszervezetek tevékenységéről szóló beszámolók megjelentek a közgyűlés programfüzetében, amelyet minden résztvevő jelentkezéskor a kitűzővel együtt kézhez kapott. A konferenciára megjelent a *Nők Világa* szeptemberi száma. A titkári jelentés után a pénzügyi ellenőrző bizottság ismertette az UNOSZ

2003. évi pénzügyi jelentését és zárszámadását. A jelentések elfogadása után közösen imádkoztunk a sepsiszentgyörgyi nőszövetség elnöknőjének gyógyulásáért, aki betegség miatt nem lehetett köztünk.

A következő hároméves ciklusra az UNOSZ új vezetőségének a megválasztását Szabó Magdolna elnök vezette. A körüli nőszövetségi közgyűlések jelölései alapján összeállított listát a közgyűlés megszavazta. A 23 tagú új vezetőség a következő: Szabó Magdolna elnök (hivatalból), Asztalos Klára elnök, Zsakó Erzsébet és Maksay Magdolna kolozsvári alelnökök, Nagy Gizella alelnök Marosvásárhely, Opris Emese jegyző, Ajtay Rozália pénztáros. Tagok: Péterffy Enikő és Paskucz Viola (Kolozsvár), Pálfi Ildikó (Sinfalva), Balázs Katalin (Magyarország), Sándor Éva (Jobbágyfalva), Pálffy Annamária (Maroszentgyörgy), András Erika (Székelykeresztúr), Domokos Lidia

(Folytatás a 16. oldalon)

Asztalos Klára

UNOSZ-konferencia

(Folytatás a 15. oldalról)

(Kobátfalva), Rüszt Éva (Székelyudvarhely), Tódor Éva (Homoródszentpál), Nagy Rozália (Dicsőszentmárton), Jakabházi Vera (Segesvár), Fekete Judit (Nagyajta), Andorkó Rozália (Vargyas), Jakab Vilma az ODFIE részéről. A pénzügyi ellenőrző bizottság tagjai: Kádár Ildikó, Pávelka Éva, Szakács Etelka.

A 11 órakor kezdődő ünnepi istentiszteleten a szószéki szolgálatot Pap Mária esperes-asszony végezte a Mk 3,31-35 textus alapján. Az istentisztelet keretében dr. Szabó Árpád püspök bevette az esküt az újonnan megválasztott vezetőségi tagoktól. A helyiek rövid, frappáns ünnepi műsora: a népdalok, a szavaltat és a Kriza János Unitárius Vegyes Dalárda énekszámai személyesen nekünk szóltak.

A délutáni konferencia előadásai – melyeknek témája az Egyház és a Nőszövetség volt – arra a kérdésre keresték a választ, hogyan lehetne jobban, eredményesebben együttműködni, milyen célokat tűzzön ki magának a nőszövetség a jövőben. Az egyház részéről az az elvárás fogalmazódott meg, hogy a nőszövetség ne csak összejöveteleket szervezzon, ahol az asszonyok együtt jól érzik magukat, hanem hogy szervezetként az Egyháznak legyen partnere a közös feladatok megoldásában. A nőszövetség részéről Jakabházi Vera előadása a fő hangsúlyt a nőszövetség megújulására, a fiatalabbak bevonására helyezte. Az előadásokat hozzászólások követték, és akik nem jutottak szóhoz, javaslataikat, meglátásaikat, véle-

Köszönet

Minden évben rendszeresen megszervezik az unitárius nők országos közgyűlését, ahol egyházi vezetőink meghallgatják a nőszövetségek évi beszámolóit, tanácsokat adnak, javaslatokat tesznek a további munkához, megerősítenek hitünkben, és reménységgel töltenek el az elkövetkező időszakokra. Ebben az évben a sepsiszentgyörgyi nőszövetség volt ennek a rangos egyházi eseménynek a házigazdája. 67 unitárius nőszövetségből 285-en vettünk részt a közgyűlésen és az azt követő istentiszteleten. Az elhangzott előadások mind nagyon tanulságosak voltak, és konkrét javaslatokat is hallottunk munkánk jövőbeni megszervezésével kapcsolatban. Jó volt hallani a püspök úr szavait, miszerint az Egyház keretében tevékenykedő nőszövetségeket úgy tekintik, mint a presbitérium tagjait.

Illesse köszönet a szervezőket, akik szívélyesen fogadtak, megvendégeltek és példát mutattak összefogásból, kellemsé tettek ezt a napot. Jó volt látni, hogy nagyon sokan vagyunk, hitünkben összetartozunk. Ismerős arcokkal találkoztunk, és új barátságok is kötődtek. A csodálatos vándorabrosz a magyar unitárius nők és asszonyok szíve dobbanását jelképezi és igazi dísz volt az egész gyülekezetnek.

Köszönet Rüszt Éva tiszteletes asszonynak, aki megszervezte, hogy a Homoródméntével együtt a székelyudvarhelyi nőszövetség is részt vehessen ezen a közgyűlésen. Kívánjuk, hogy a jövőben is részt vehessünk és együtt lehessünk.

A Székelyudvarhelyi Belvárosi Unitárius Nőszövetség nevében

Csáki Júlia

ményüket cédulára írhatták. A begyűjtött információk segítségével szolgálnak az új vezetőség munkájában.

Végül sor került a közgyűlés kiértékelésére, a közgyűlés határozatainak elfogadására, a Lókodi Öregotthon 2005. évi látogatási programjának elkészítésére.

Mindannyiunk öröme a 2005. évi UNOSZ-konferencia megrendezését a küüllödombói nőszövetség vállalta. A közgyűlés záróbeszédét a főtisztelendő asszony, Szabó Magdolna tartotta, hangsúlyozva a nőszövetségek munkájának szükségességét és fontosságát. Az idei közgyűlésből és konferenciából az derült

ki, hogy a nőszövetségeket erősen foglalkoztatja a „hogyan tovább” kérdése. Sok helyen generációváltás van folyamatban, vagy ennek szükségét érzik, keresik a továbblépéshez. A találkozás tapasztalat- és véleménycserére is alkalmat adott a szorító időkeret ellenére is.

Mindannyiunk nevében köszönjük az Unitárius Egyház költségvetési támogatását és a gördülékény, mindenre kiterjedő figyelmű lebonnyolítást a sepsiszentgyörgyi nőszövetségnek, a lelkészcsaládnak és az egyházközösség férfi és ifjú tagjainak.

Találkozunk újra 2005 szeptemberében Küüllödombon!

Ifjúsági oldal

szerkesztő:
Sándor Krisztina

Évnyitó

Ilyentájt ez a szó megtelik tömény tartalommal. Jelenti egy újabb életszakasz kinyílt kapuját a kilencedikesek számára. Jelenti az új játszótársakat és a szokatlan kihívásokat az elsősöknek, ugyanakkor a kemény munka kezdetét a végzősöknek. Mindannyiunknak új kihívásokat: tanulást, sikert – és persze kudarccokat is – jelent, emellett erőt, akaratot, segítséget és barátokat, kikkel mindezeket átélhetjük.

A fenti gondolatokkal léptük át szeptember 15-én reggel a belvárosi unitárius templom küszöbét. A János Zsigmond Unitárius Kollégium évnyitóján a templom megtelt étellel.

Az ünnepet áhitattal kezdtük. Az ige, az ima rólunk és nekünk szólt. A szavak megnyugtattak. Aggodalmunk elcsitult, mert tudtuk, hogy kereső utunkon Isten áldásával járunk. Pópa Márta igazgatónő köszöntötte a gyülekezetet, és az ideai tanévet hivatalosan is megnyitotta. Ft. dr. Szabó Árpád püspök a bib-

liai tanításra, az egymásra figyelésre, a közösség alapját képező szeretetre hívta fel figyelmünket.

Az óvodásokat az óvó néni köszöntötte, mi pedig egy parányi meglepetéssel készültünk: csokival próbáltuk csendre

birni a már nyugtalan kicsikéket, az első osztályosoknak pedig virágkoszorúkat készítettünk. A virágok közé fontuk jókívánságainkat és azon reményünket, hogy közösségünkben megtalálják helyüket. Természetesen a kilencedikesek sem maradtak ki a sorból. Ajándékként – a hagyománynak megfelelően – mappákat adtunk át nekik, olyan tudnivalókkal, szabályokkal, melyek segítségével felkészültebben indulhatnak el tanulmá-

nyaik új szakaszán. Minden mást, ami a kollégiumi életet jelenti, át kell élniük.

S ezek után már csak a záróének maradt hátra: *Tebenned bízunk eleitől fogva...* Különösen törekeny és meghitt hangulat töltötte be a templomot. Megkondultak a harangok, megnyiták a kapuk.

Fülöp Júlia

Keresztúri gimnazisták Kiskunfélegyházán

Október 7-e és 10-e között rendezték a Kiskunfélegyházi Színjatszó Találkozót. Az előző évekhez hasonlóan a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium színjatszó csoportja – Lukács Éva magyartanárnökkel – részt vett a rangos rendezvényen, és előadta Németh Ervin színművét, a *Kamasz Don Quijótét*.

Segesvári csapattal osztoztunk az autóbussen. Jól megvoltunk egymással – meg az előadásunkhoz szükséges, kerekéken gördülő játéklóval, fakardokkal, görkorcsolyákkal, díszletelemekkel.

Az országút kezdetben nagyon idegennek tetszett. Hamarosan kiderült, hogy a sofőrünk számára is az. A tömegek zúgóldtak.

A határhoz érve erőltlenül ültünk helyünkön, míg két órai várakozás után „uniós” földre léphettünk. Itt a hely már ismerős volt, hisz valamennyien megfordultunk már errefelé; viszont kiderült, hogy a segesváriak közül páran akkor jártak először Magyarországon. Meleg túrós csuszával vártak a kiskunfélegyházi Gépészeti Szakközépiskolában. A segesváriak a román vasúti társaság szállodájában, mi pedig a liceum kollégiumában voltunk elszállásolva. Bár kezdetben tiltakoztunk a megkülönböztetés ellen, később kiderült, hogy az ottani feltételek is kedvezőek voltak, a társaság pedig szívélyes.

A megnyitó estéjén nemzeti színű gyertyákkal kezünkben felvontunk a liceum előtti parkban; majd az ünnepséget Bródy János-koncert követte.

A következő napok színpadi produkciói nagyon színvonalasak voltak, igazi művészeket ismerhettünk meg a részt vevő fiatalokban. A sok előkészületi munka is meghozta gyümölcsét,

hisz a „mieink” nagyon jól szerepeltek, nemcsak a tanárnő, hanem a zsűri és a közönség meglepedésére is.

A kötelező izgalmak elmúltával városnézni mentünk, megtekintettük a helyi Petőfi Múzeumot és a Városházát. Ezt követően ünnepélyes gálaműsorral zárult a rendezvény, amelyen a zsűritagok egyéni produkciókkal szórakoztattak bennünket.

A hétvége élménydúsnak és tanulságosnak bizonyult, mindannyian elégedetten énekeltük az autóbussen „Országút, vigyél haza...” Köszönjük a rendezvény szervezőinek és iskolánk Igazgatóságának, hogy lehetővé tették számunkra a részvételt. Illesse külön köszönet „rendezőnket” és csapatvezetőnket, Lukács Éva tanárnőt a türelméért és a neki köszönhetően elért szép eredményünkért.

Murvai Erzsébet

Lukács Éva tanárnő és Murvai Erzsébet Kiskunfélegyházán

Önismeret és beszélgetés

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás tengeren is túl – született egy ötlet. Milyen jó lenne, ha az egyleten kívül lenne még egy olyan kör, ahol jobban megismerhetjük önmagunkat, és ezáltal egymást is! E célból jött létre önismereti körünk, ahol nemcsak magunkon, hanem másokon is megpróbáltunk segíteni. Fő célunk volt: elfogadni és elfogadtatni önmagunkat, kialakítani, megvédeni avagy megerősíteni önbizalmunkat, és elfogadni másokat.

Szombaton délutánonként gyűltünk össze kis egyleti termünkben. Bevezetőként mindenki elmesélte azt, hogy milyen hete volt, mi történt vele, mozdult-e ki a szürke hétköznapi menetrendjéből. Tevékenységünk alapvető részét különféle tesztek megoldása, kiértékelése, megbeszélése, valamint „komoly játékok” képezték. Olyan szerepjátékok, melyek hozzásegítettek egy-egy személy viselkedési formájának megértéséhez. Rendszerint minden ilyen játék után megbeszéltük észrevé-

teleinket, azt, hogy mennyire volt jellemző az illető viselkedése. Volt olyan alkalom is, amikor egy bizonyos témáról beszélgettünk: álmokról, nagymamákról, gátlásainkról, ösztöneinkről, szükségleteinkről.

A megfelelően jó hangulatról is gondoskodtunk: a teremben díszlet-elemeket helyeztünk el. Volt egy kedvenc gyertyánk is, *akinek* elmondhattuk bánatunkat. Ez – titokzatos módon – mindig segített feloldani a bennünk rejlő feszültséget.

Mivel a jó szervezéshez szabályok is kellenek, nekünk is akadt egynéhány, melyeket valóban be is tartottunk. Ezek közé tartoztak: a titoktartás, kölcsönös tisztelet, a részvétel rendszeressége. Így alakult ki egy 16 tagból álló zárt kör.

A résztvevők egymásnak is üzenhettek. Mindenki tulajdonosa volt egy borítéknak, melyen a beceneve vagy a keresztnéve szerepelt. Minden egyes alkalom elején mindenkinek volt tízpernyi ideje, hogy megírhatta és „postázhatta” leveleit.

A fentiekben leírtakat viszont megtapasztalni és érezni kell. Aki nem hiszi, járjon utána. Őstől folytatjuk.

Onus Mónika, Vass Károly

Nyilatkozat

Az erdélyi unitárius ifjúság és más felekezeti szabadelvéen vallásos fiatalok szervezeteként működő Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet (ODFIE) 2004. augusztus 19-e és 22-e között Nyárad-szentmártonban és Csikfalván rendezte meg a XXVIII. Erdélyi Unitárius Ifjúsági Konferenciát. Az egyházközi ifjúsági egyletek képviselőit 290 fiatal vett részt. A konferencia záróünnepélyén az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé.

Konferenciánk témájaként *Az ember mint Isten képmása* kérdéskört választottuk. Az előadások és a vitacsoportok keretében a témát teológiai, hitelvi és személyes, gyakorlati, valamint közösségi megközelítésben elemeztük. A téma kiválasztását az indokolja, hogy az ember helye, szerepe, valamint az Istenhez való viszonya fontos kérdés a kereső fiatalok számára. Teremtett voltunk szükségessé teszi az ezzel a kérdéssel való foglalkozást. A konferencia munkálatainak eredményeképpen a következő *általános megállapításokat* tesszük közzé:

Lehetünk Isten képmása, de ehhez mi is hozzá kell járuljunk. Az útkeresés, kutatás, kételkedés révén lelki munkával juthatunk olyan felismerésekhez, melyek alakíthatják istenképünket, erősíthetik „teremtettség-tudatunkat”. A vallásos közösségekben az egyének hite és értékrendje határozza meg az illető csoport azon eszményeit és céljait, melyek segíthetik tagjait abban, hogy elmélyítsék Istennel való kapcsolatukat, hogy tudatosítsák magukban isteni képmás-voltukat. Mindez feladatvállalást is magában hordoz: a közösség, a környezet és önmagunk állandó tökéletesítését, gyarapítását.

Konferenciánk témájának feldolgozása rendjén a következő *gyakorlati következtetésekre* jutottunk:

A hit megmagyarázhatatlan belső és személyes megnyilatkozás, mely egy emberfeletti létezővel kapcsolatos, és melyet értelmetlen túlmagyarázni. Istenkeresésünkben a vallás által meghatározott egyház ad lehetőséget arra, hogy az egyén a személyes hitén túlmenően a közösségben megélhető vallásosságot megtapasztalja.

Az egyháznak, mint intézménynek létjogosultsága a keretei közt megélt egyéni és közösségi vallásosság mértékétől függ. A megfelelő alapra épülő egyház hozzásegít ahhoz, hogy az ember megtalálja hitét, és felismerje istenképességét.

Az unitárius felfogás szerint minden ember eredendően jónak születik. Ez a szemlélet az istenképességünkhöz kapcsolódik.

A felnőttkorban beteljesülő szeretetre való képesség Istentől származik. A szeretet nem adottság, hanem Isten és ember közös alkotása, melyért cselekedni kell. A közösségi lét alapján a szeretet és a hit ötvözete áll.

A fentiek értelmében az emberi lét hivatala az istenképesség felismerése által egyénileg és közösségben egyaránt törekedni a jóra.

Ezúton is meg szeretnénk köszönni támogatóinknak az áldozatot és a segítséget, amellyel lehetővé tették csúcspontjaink színvonalas megszervezését. Konferenciánk eredményeire és előttünk álló feladataink elvégzéséhez Isten áldását és segítségét kérjük!

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Választmánya

Bibliai mesterségek tábora

A sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség 2004. július 5–9. között *Bibliai mesterségek* címmel ifjúsági tábort szervezett érdeklődő fiataloknak. A tábor célja az volt, hogy a vallásos gondolkodást kézműves tevékenységek segítségével juttassák el a fiatalokhoz.

Az ötnapos tábornak 30 résztvevője volt, a következő megoszlás szerint: I–VIII. osztályosok 7-en, középiskolások 12-en, és egyenként 3–3 egyetemista, oktató és táborvezető. A résztvevők körét két meghívott egészítette ki: Márk Attila (Brassó) és Kercsmár Zolt (Gödöllő) énekmondók.

A napi programot a bibliaórák, kézműves foglalkozások, szabadidős tevékenységek és esti áhítatok alkották.

A bibliaórák tevékenység a *munka* fogalmi körét ölelte át, az alábbi címmel: *Az ember mint Isten munkatársa; A munka mint a személyiség kiteljesítése; A munka mint alkotás és teremtés; Hálaadás Istennek*. A résztvevők naponta kétszer három órás foglalkozások során sajátíthatták el a rézdomborítás, a dísz tárgykészítés (gyöngyfűzés, bogozás) és az agyaggal való foglalkozások alapjait.

Az esti áhítatok alap gondolata az imádkozási gyakorlat fejlesztése volt. Ennek céljával esténként előbb egy-egy lélegző és összpontosító gyakorlatot, majd ezt követően imagyakorlatokat végeztek. A táborozók így megismerkedhettek a *név-ima*, a *kérő-ima* formáival, és kipróbálhattak két olyan imagyakorlatot, melyek segítségével a *Mi Atyánkat* teljes odafigyeléssel tudják imádkozni.

Köszönet azoknak a fiataloknak, akik bekapcsolódtak e rendhagyó táborba, valamint meghívott vendégeinknek és támogatóinknak.

Demeter Sándor Loránd

Csekefalva és Siménfalva közös kézműves tábora

Nemez asztali dísz, agyagdobozka, vesszőkosár, virágszirmából ragasztott korona – néhány tárgy, amelyet a két unitárius gyülekezet által közösen szervezett kézműves- és játszótáborban készítettek a résztvevő gyermekek.

A Csekefalván másodszorra megszervezett nyári tábor előkészítéséhez idén társult a siménfalvi unitárius egyházközség. Így a hét első felében a csekefalvi és siménfalvi gyerekek közösen dolgoztak Csekefalván, a hét második felében pedig a siménfalvi lelkészi lakás udvara adott otthont a foglalkozásoknak. Csekefalváról unitárius és református, 8–13 éves gyermekek, míg Siménfalváról unitárius gyerekek vettek részt.

Délelőtti kézműves tevékenységek, délután pedig közös játékok, énektanulás és közösségfejlesztő játékok biztosították a jókedvet. A táborüzzel záruló rendezvény egyik kiemelkedő

pontja a sportvetélkedőn résztvevő három csoport díjazása volt. A bronzérmes csapat hámozatlan, az ezüstérmes csapat pedig hámozott karalábét, míg az aranyérmes csapat murkot kapott. Vasárnap a csekefalvi templomban a gyermekek bemutatták a gyülekezetnek a kézműves foglalkozások során készített munkáikat.

A két gyülekezet nőszövetsége jelentős mértékben segítette a tábor kivitelezésében. A lelkészi családok vállalták a szervezési teendőket, a különböző programok megvalósítását, melyekben a meghívott oktatómesterek mellett a tanítónők is oroszánrészt vállaltak.

A közösségre találás öröme, az együttlét kedélyes átélése, mely a gyermekeket jellemezte, azt bizonyítja, hogy *megérte* életre hívni ezt a tábort. Megérte a fáradságot, a pénzt, a szervezéssel, előkészítéssel és lebonyolítással járó hosszú napokat. Köszönet a szülőknek, a nőszövetségeknek, az oktatóknak, a tanítónőknek és barátoknak lelkes munkájukért és adományukért, valamint a *Communitas Alapítványnak*.

Moldován Szeredai Noémi

Kerékpáron Isten országáért

Ezzel a jelszóval indult útnak a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet (SUDFIE) a tavalyi kerékpártúra megismétlésére. Bár az országos és megyei napilapok honismereti túraként számoltak be az eseményről, számunkra egyértelmű volt, hogy a hazai tájak bejárása eszközként szolgált magasabb rendű céljaink eléréséhez. E célok a közös étkezések és imádkozások, az összetartozás-tudat megélése, a kölcsönös egymásra figyelés és a kialakult szoros baráti kötelékek révén valósulhattak meg. Már az előszervezés is ennek jegyében zajlott, hiszen nem egy személyen állt vagy bukott a program. Együttes erővel jártuk a várost, hogy megteremthessük a szükséges anyagi hátteret. A cél mellett a munka is közös volt – és sikeres.

Tíz napra tervezett, kalandosnak ígérkező utunk valóban úgy sikeredett. Kalandjaink már az első napon megkezdődtek. Eltévedtünk. Hosszas barangolás után – erdők közt, vízmocsokban – estére megérkeztünk 10 km-nyire az indulási ponttól. Volt fáradtság, elkeseredés, szégyenérzet és – mindezek ellenére – jó hangulat. Ezt is együtt éltük át. Erről a napról sokat lehet

majd mesélni. A következő napok rendre történelmi emlékművek látogatásával, gyönyörű tájak övezésében hosszabb-rövidebb haladásokkal, esésekkel, javításokkal, veszekedéssel, imádkozással, sírással és sok nevetéssel teltek el – szédítő megleben és mindennapi esőzésekkel.

Az imént felsoroltakról részletesen írni csupán több oldalnyi beszámolóban lehet. Hiszen felejthetetlen élmények voltak! Csodálatos volt az a kitarítás, mellyel a lányok tartották az iramot, és látni, ahogyan a fiúk segítettek ebben. Csodálatos volt együtt pancsolni, ülni a tóparton, és nézni a naplementét. A tábornút melletti gitározások, az esti hosszú beszélgetések, a közös imádkozások által csodálatos volt érezni, hogy nem vagyunk egyedül – Valaki vigyáz ránk.

Így jártuk be Erdővidéket, Kézdiszéket, így keltünk át a Hargitán, a Gyimesi és Ojtozi szorosokon. Több mint ötszáz kilométer megtétele után, utolsó este levontuk a következtetést: ez több volt, mint kirándulás. Tíz nap alatt nem csupán szülőföldünket, hanem Isten országát jártuk önmagunkban és egymással.

Köszönet mindenkinek, aki ott volt, és a szülőknek, hogy erre a kalandos útra elengedték gyermekeiket. Köszönet mindenkinek, aki segített.

Demeter Sándor Loránd

Kedves Ifjú Barátaink! Kedves Felfedezők!

Tudjuk, hogy szeretitek az érdekes és játékos, de ugyanakkor tanulságos vetélkedőket. Nos, egy ilyen vetélkedőt indítunk útra a ti segítségetekkel. Nyilván vannak játékszabályok is, amitől a játék igazából játék. Szellemi kirándulásunkban majd én vezetek titeket. Névem és címem megtaláljátok az oldal alján.

Unitárius Egyházunk történelmében fogunk barangolni. És most jól figyeljétek! Nem az a döntő, mit tanítottak nektek eddig Egyházunkról, és ebből mennyit jegyeztetek meg. Ennél sokkal fontosabb, miként tudtok tájékozódni, mennyire vagytok kitaróak a keresésben, mennyire vagytok önállóak a munkában, mekkora mértékben sarkall a kíváncsiság. Tudjátok, a felfedezés öröme!... Azért ajánlunk könyveket, különböző nyomtatványokat, hogy Ti magatok, önállóan keressetek. Kérjétek lelkészeteit, vallástanárokat, kántorokat, tanítók-tanárokat, születeket, egylettársaitok, egyszóval mindazoknak a segítségét, akiknek a támogatására ebben a kérdésben komolyan számíthattok.

Arra kérünk, ne írjatok semmit ceruzával, csakis golyóstollal vagy tintával.

A helyes válaszokat, illetőleg a helyesen válaszoló névsorát a következő *Unitárius Közlöny*-számban fogjátok megtalálni. **Értékes nyereményekkel jutalmazzuk munkátokat, januári számunktól pedig még színesebb vetélkedőre számíthattok, melynek végén nyári táborozás is vár rátok!** Az űrlapot a *Közlöny*-ből vágjátok ki, töltsétek ki. Ha hosszabban kell válaszolni, akkor egy tiszta lapon mellékeljétek a válaszokat, rajzokat. Ha egy helységről többen egy borítékba teszik a válaszokat, mellékelve tüntessétek fel külön-külön a neveket és korotokat. Lehetőleg kerüljétek a javításokat. Törekedjétek a minél olvashatóbb, szebb írásra. **Mindezt tehát borítékolva postázzátok a címre, saját címeteket is pontosan feltüntetve. Részt vehet minden 9 és 14 év közötti fiatal. Beküldési határidő: november 20.**

Postai cím: Fekete Levente, 527005 Aita Mare, Str. Főút 349. jud. Covasna RO.

Tükör

Meséld el röviden, milyen a hangulata a karácsonyi ünnepi templomozásnak falutokban (városokban). Neked milyen élményeid vannak erről? Rövid beszámolódat kiegészítheted találó rajzokkal is.

olló!!!!!!

Forgószél

1. Mi volt Dávid Ferenc eredeti neve?
..... (5 pont)
2. Hogy hívták Egyházunknak azt a püspökét, akit „az unitáriusok szeme, szíve, szájaként” emlegettek?
..... (5 pont)
3. Hol volt az ODFIE történetében az I. Országos Szinjátszó Találkozó, és mikor?
..... (5 pont)

Ajánlott könyvszet:

1. Erdélyi egyházaink évszázadai, Transil RT Bukarest, 1992 – *Az Unitárius Egyház*: Dr. Erdő János /245-294. oldalak/ (R.M.SZ. zsebkönyvek)
2. Kedei Mózes: *Az Erdélyi Unitárius Egyház rövid története*. Az Unitárius Egyház kiadása, Kolozsvár 2002.
3. ODFIE tájékoztató: *Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet lapja*, II. évf. 1. szám, 1997.

Jó kutakodást! Sikeres felfedezést! Izgalommal várjuk válaszaitokat!

A lapszám megjelenését
a Communitas Alapítvány támogatta.

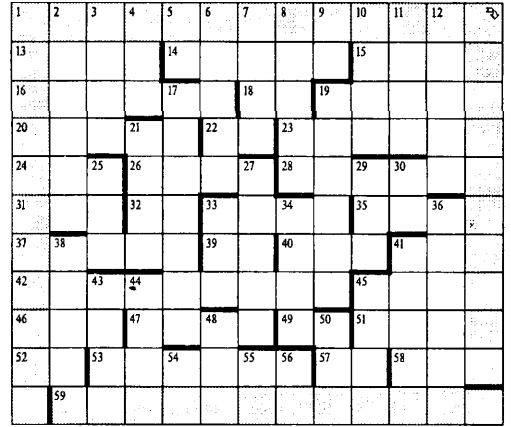
Rejtvény

Évfordulók

Vízzintes: 1. Unitárius lelkész, író, egyháztörténész volt, 125 éve halt meg, ő a szerzője a Székelyhoni utazás a két Homoród mentén című, nemrég újra kiadott műnek is (született az udvarhelyszéki Lókodban, 1804-ben). 13. Arab állam. 14. Van ilyen palacsinta is. 15. Mord, rideg. 16. Vízet nagy mennyiségben öntö. 18. Ellenérték. 19. Pikelyes hullófajta. 20. Idegen női név. 22. Nitrogén és kén vegyjele. 23. Régi történelmi időszak. 24. Központi csillagunk. 26. Pusztító. 28. ... Gergely Mihály, unitárius püspök volt. 31. Magyar Távirati Iroda. 32. A múlt idő jele. 33. Csodálkozik. 35. Jól vág. 37. Vályú, 39. Radon vegyjele. 40. Tengeri hal-fajta. 41. Sepsiszentgyörgy folyója.

42. Férfinév. 45. Olajzöld színárnyalat. 46. Rostnövény. 47. Francia naturalista író volt (Émile). 49. Nógatás. 51. Hát persze! 52. Puha fém. 53. A dalai láma tartományának lakója. 57. Igavonó állat. 58. ... Francisco, amerikai nagyváros. 59. Erdély egyik legismertebb történésze, 185 éve, 1819. május 17-én született Tordán.

Függőleges: 1. Az Unitárius Egyház huszonhatodik püspöke, 135 éve, 1869. december 6-án született Tordatúron. 2. Csodálkozás. 3. Van ilyen rigó is, hegedű is. 4. Japán rajzfilmszereplő (ONI). 5. Ásványi fűszer. 6. Arcvonal. 7. Műsorszórás. 8. Bogár fejlődésének egyik állapota. 9. Vatikáni és svédországi autójel. 10. Aromás. 11. Megrázkódtatás. 12. Nagy háromszéki falu Sepsiszentgyörgy mellett. 17. Adós. 19. Régi ürmérték. 21. Szegecs. 25. Ital, argóban. 27. Magyar kávékeverék-márka. 29. Csödör. 30. Hamis. 33. Kárt

okoz. 34. Valamit követően. 36. Elmenekül. 38. A két ..., Jókai Mór műve. 41. ... Lajos, hazai magyar költő volt. 43. Figyelmeztető. 44. Legfontosabb szervünk. 45. Őszi eső jelzője. 48. Kályha sütője. 50. Valaminél lentebbi helyre. 54. Falusi bácsi. 55. Kettős mássalhangzó. 56. Iljuszin repülőgép jele.

(Készítette: Forrai Tibor)

A helyes megfejtést december 1-jéig beküldők között értékes könyvnyereményt sorsolunk ki. Kérjük Olvasóinkat, a megfejtést tartalmazó borítékra feltétlenül írják rá postacímüket is.

Előző rejtvényünk megfejtői közül Rezi Éva kolozsvári Olvasónk nyert könyvajándékot.

Egyházi hírek

szerkeszti:
Győrő Dávid

■ A Protestáns Teológiai Intézetben az I. évfolyamra kiírt felvételi vizsgát szeptember 7-10. között tartották meg. Az Unitárius Kar a következő új hallgatókkal gyarapodott: Gergely Péter Alpár (Sepsiszentgyörgy), Vass Zsuzsánna (Székelyudvarhely), Vagyas Attila (Várfalva) és Varró-Bodoczi Barna (Bágyon).

■ A hódmezővásárhelyi unitárius egyházközség szeptember 19-én ünnepelte fennállásának 125. évfordulóját. Az ünnepi istentiszteleten dr. Szabó Árpád püspök végezte a szószéki szolgálatot.

■ Az Egyházi Képviselő Tanács III. évnegyedi ülését Kolozsváron tartotta október 1-jén. Az ülésen született döntés értelmében a kolozs-tordai egyházkör júliusi közgyűlésén tartott választás érvényes volt, így a megválasztott tisztségviselők az alábbiak: esperes Farkas Dénes, felügyelő gondnokok Székely Botond és Pataki József, egyházköri jegyző Bálint B. Ferenc, közügyigazgató Lőrinczi Károly, pénztárnok Rüszt F. Tibor, jogtanácsos Kun Csaba, VEN-előadó Szabó Enikő, testvéregyház-községi előadó Koppándi Botond, ifjúsági előadó Rácz Norbert.

■ A III. évnegyedi lelkési értekezleteket október elején tartották meg egyházköreinkben, az alábbiak szerint: 4-én Bágyonban, 5-én Székelykeresztúron, 6-án Nagyajtán, 7-én Székelyudvarhelyen, 14-én Dicsőszentmártonban és 15-én Erdőszentgyörgyön. Az értekezletek előadását Dr. Rezi Elek teológiai dékán tartotta *Megemlékezés Socinus Faustus halálának 400. évfordulóján* címmel.

■ A küüllődombói egyházközség október 10-én ünnepelte meg lelkési lakása teljes felújítását. A hálaadó istentiszteleten dr. Szabó Árpád püspök végezte a szószéki szolgálatot.

■ Erdélyi magyar nemzetközösségünk és egyházaink létszámának rohamos csökkenéséhez képest jó képet mutat az egyesült államokbeli unitárius-univerzalista felekezet növekvő taglétszáma. Az American Religious Identity Survey közvélemény-kutatáson alapuló felmérése szerint 1990-ben 502 000-en vallották magukat e felekezethez tartozónak, míg 11 évvel később, 2001-ben az unitárius univerzalisták száma már 629 000-re nőtt. Az egy évtized alatt 25%-os gyarapodást elért vallás tagjai az Egyesült Államok lakosságának 0,3%-át teszik ki.

Halottunk

Jenei Dezső, az Erdélyi Unitárius Egyház tiszteletbeli főgondnoka, életének 85. évében, 2004. október 5-én nehéz szenvedés után elhunyt. Egyházunk szolgálatában mint a kolozsvári egyházközség gondnoka, a Főtanács és az Egyházi Képviselő Tanács tagja hozzáértéssel, felelősséggel és hűséggel vett részt. 1989-ben választották meg főgondnoknak, visszavonulásakor pedig tiszteletbeli főgondnoki címmel tüntették ki. Egyházunk anyagi helyzetének szilárd alapokra helyezésében és szervezeti megújításában elvülhetetlen érdemeket szerzett. Temetésére október 8-án került sor a kolozsvári Házsongárdi temetőben, a szertartást dr. Szabó Árpád püspök végezte, a sírnál Bálint B. Ferenc kolozsvári lelkész búcsúztatta. Emlékét hálással megőrizzük.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY. ISSN 1220-8418. Szerkesztőbizottság: dr. Rezi Elek főszerkesztő, Jakabffy Tamás szerkesztő. Munkatárs: Győrő Dávid, Kovács István, Máté Erzsébet, Sándor Krisztina. Olvasószerkesztő: Kürti Miklós. Szedés: Rezi Éva. Kivitelezés: Ruzsa István. Készült az Unitárius Egyház nyomdájában. Lapzárta minden második hónap 10-e. Címünk: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. Tel/fax: (0264) 593236, 595927. E-mail: tamas.jakabffy@unitarius.com

A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézetét.